

Srebrna medalja Apimondie, podarjena reviji Slovenski čebelar – Vancouver 1999

KONGRESNO LETO – APIMONDIA 2003

letnik CV - leto 2003

5

SLOVENSKI ČEBELAR

LETO 1873 - ZAČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

ISSN 0350-4697

- Anton Tomec:* Dvainpetdeseti občni zbor Čebelarске zveze Slovenije je bil prvič na Brdu pri Lukovici 121
Mirko Pavlin: Regijska Čebelarска zveza »Petra Pavla Glavarja« za Dolenjsko in Belo Krajino 123

ČEBELARJEVA MESEČNA OPRAVILA

- Bojan Korbar:* Čebelarjeva opravila v nakladnih panjih v maju 124
Franc Grajzar: Čebelarjeva opravila v AŽ-panju v maju 126
Borut Preinfalk: Veterinarski nasveti za maj 131

BIOLOGIJA ČEBELE

- Janez Gregori:* Rase – pasme čebel? 132

ČEBELARSKI KONGRES

- Spominski kovanci – Apimondia 2003 134

PRILOGA

- ČZS: Sonaravno zatiranje varoe v slovenskem čebelarstvu – »Doktrina« 135

BOLEZNI ČEBEL

- Jože Šnajder:* Zatiranje varoe brez zdravil 139

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

- Anton Rozman:* Prvi kandidati za poklicne čebelarje pri ČZS pred izpitom 141
Milan Meglič: Dr. Gerhard Liebig v Celju 144
Rado Pavlovič: Sedemdeset let uspešnega dela plemenilne postaje »Josip Verbič« v Kamniški Bistrici (1932–2002) 145

V SPOMIN

- MALI OGLASI 147

MALI OGLASI

- 148

- Anton Tomec:* The 52th Annual General Meeting for the first time took place at Brdo pri Lukovica

- Mirko Pavlin:* The regional Beekeeping Association of Peter Pavel Glavar for Dolenjsko and Bela krajina

THIS MONTH'S WORK FOR BEEKEEPERS

- Bojan Korbar:* Beekeepers jobs in multile-story hive in May

- Franc Grajzar:* Beekeepers jobs in AŽ-hive in May

- Borut Preinfalk:* Veterinary advice for May

BEE BIOLOGY

- Janez Gregori:* Races – beeds of bees?

BEEKEEPERS CONGRESS

- Commemorative coins – Apimondia 2003

SUPPLEMENT

- The Beekeepers Association of Slovenia:* Sustainable Varroa control in Slovenian Beekeeping – »A doctrine«

BEE DISEASES

- Jože Šnajder:* Varroa control without medicamental substances

FROM SOCIETY LIFE

- Anton Rozman:* The first candidates for professional beekeepers at the Beekeepers Association of Slovenia are preparing for their examination

- Milan Meglič:* Association of Slovenia are preparing for their examination

- Rado Pavlovič:* Seventy years of successful work of the »Josip Verbič« breeding station in Kamniška Bistrica (1932–2002)

IN MEMORIAM

SMALL ADVERTISEMENTS

Slika na naslovni strani: Na Čebelarском centru Slovenije na Brdu pri Lukovici je letos v organizaciji Čebelarске zveze Slovenije, v soboto, 12. aprila, prvič zasedala državna komisija in potrjevala kvalifikacije čebelar/čebelarka, v sestavi – predsednik mag. Franc Javornik, dr. vet. med. in člana čebelarска mojstra, g. Silvo Postl in g. Daniel Šavli. Za vse slovenske čebelarje je to izredno pomemben dogodek. Vsem, ki ste se vključili v pridobitev kvalifikacije želi ČZS veliko uspehov.

DVAJINPETDESETI OBČNI ZBOR ČEBELARSKE ZVEZE SLOVENIJE JE BIL PRVIČ NA BRDU PRI LUKOVICI

Prvič v zgodovini Čebelarke zveze Slovenije je bil 29. marca 2003 občni zbor naše stanovske organizacije v njenih lastnih prostorih oz. v prostorih Čebelarskega centra Slovenije na Brdu pri Lukovici. V slovesnem ozračju so se v veliki dvorani Antona Janše zbrali delegati čebelarskih društev iz vse Slovenije. To je bil že 52. redni občni zbor Čebelarske zveze Slovenije.

Navzoče delegate čebelarskih društev in čebelarskih zvez, člane delovnih organov ČZS in goste je najprej pozdravil predsednik ČZS g. Lojze Peterle ter predlagal delovno predsedstvo in druge organe zbora. Navzoči delegati, ki so pred začetkom zbora oddali pooblastila, so javno, z dvigom kartončkov, **soglasno izvolili organe zbora**, in sicer: **delovno predsedstvo** (za delovnega predsednika g. Bineta Kladnika, delegata ČD Domžale, za člana pa g. Henrika Omahna, delegata ČD Lukovica, in g. Antona Rozmana, delegata ČD Polzela), **verifikacijsko komisijo** (za predsednika g. Cirila Vidriha, delegata ČD Cerknica, za člana g. Franca Veharja, delegata ČD Trebnje, in g. Rajka Kalisterja, delegata ČD Koper), **ovritelja zapisnika** (g. Jurija Reščiča, delegata ČD Kamnik, in g. Franca Prezlja, delegata ČD Komenda) ter **zapisničarja** (g. Antona Tomca, tajnika ČZS).

Delovni predsednik se je delegatom zahvalil za zaupano nalogo, prebral dnevni red 52. rednega občnega zbora ČZS in ga po ugotovitvi, da nanj ni ne dopolnil ne pripomb, dal na glasovanje. Po dvigu kartončkov je **ugotovil, da so delegati soglasno sprejeli predlagani dnevni red** 52. rednega občnega zbora.

PODELITEV ODLIČIJ ANTONA JANŠE I. in II. STOPNJE

Delovni predsednik g. Bine Kladnik je nato povabil predsednika Čebelarske zveze Slovenije g. Lojzeta Peterleta in predsednika komisije za odlikovanja in nagrade g. Cirila Vidriha, da podelita odličja, ki jih je najzaslužnejšim čebelarjem podelil upravni odbor.

Odličja so prejeli naslednji čebelarji:

Na predlog ČD Velka – Sladki Vrh: g. Karlo Hedl, na predlog ČD Poljčane: g. Jože Brečko, na predlog ČD Jesenice: g. Franc Šek Medja, na predlog ČD Cerklje: g. Franc Zorman, na predlog ČD Slovenske Konjice: g. Alojz Kležbe, na predlog ČD Maribor mesto: g. Emil Lasbaher, na predlog ČD Kamnica-Brestrnica: g. Slavko Cehner, na predlog ČD Peter Močnik – Studenci Pekre: g. Mihael Kamplet, na predlog ČD Bazara Šempeter: g. Stanislav Orel, na predlog ČD Radovljica: g. Jože Bertoncelj, na predlog ČD Novo mesto: g. Miha Burgar, na predlog ČD Slovenske Konjice: g. Ivo Dobrovnik, dr. vet. med., na predlog Čebelarske zveze Slovenije, g. Vlado Pušnik, ga. Cirila Smrkolj in g. mag. Franc Butina, na predlog

ČZD Maribor: ČD A.G. Hoče, na predlog ČD Laško: g. Franc Krašek, g. Stane Ropret in g. Andrej Šibila.

Z odličjem Antona Janše II. stopnje je UO ČZS odlikoval: ČD Črnomelj, Čebelarsko zvezo društev Maribor, na predlog ČZD Maribor pa še ČD Selnica ob Dravi in ČD Rače. V imenu odlikovancev se je za prejeta odličja zahvalil g. Franc Šek Medja.

Nato je predsednik verifikacijske komisije g. Ciril Vidrih poročal, da se 52. rednega občnega zbora udeležujejo stoštirje delegati (ali 51,2 %), ki so oddali pooblastila, zato je v skladu s 16. členom pravil ČZS občni zbor sklepčen.

Predsednik ČZS g. Lojze Peterle se je zahvalil za sodelovanje v minulem letu in podal kratko poročilo o poglavitnih dejavnostih ČZS v letu 2002. Te so bile zgradištev, odprtje in začetek delovanja ČCS, pridobitev licence in izvajanje programa za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije čebelar/čebelarka, priprave na kongres Apimondia 2003 in sodelovanje z državo – urejanje statusa čebelarjev, prvič uveden ukrep neposrednih plačil na pridobitno čebeljo družino, izobraževanje ter financiranje drugih programov ČZS.

Nekaj ugotovitev iz pisnega dela poročila o delu ČZS, ki so ga prejeli delegati:

V letu 2002 smo izdali predvidenih 11 števil Slovenskega čebelarja in Čebelarski priručnik ter prenovili in ponatisnili delovni zvezek Čebela se predstavi. Razmnožili in prodajali smo videokasete in drugo izobraževalno literaturo.

Na Celjskem sejmu smo 2. in 3. marca pripravili 25. državni strokovni seminar; ta je prvič potekal dva dni in izkazalo se je, da je to primerno za realizacijo tako velikega srečanja. Seminarja in sejma čebelarske opreme ter reprovizualna se je udeležilo približno 2200 obiskovalcev iz domovine in zamejstva. Na posvetu so izvedeli veliko strokovnih novosti na področju čebelarstva, prav tako pa tudi usmeritve za delo vnaprej. Obiskovalci so za plačano vstopnino prejeli zbornik referatov s posvetovanja.

Pisci – čebelarji in funkcionarji ČZS – so javnosti v medijih posredovali različne prispevke, v katerih so porabnike seznanjali s kakovostjo čebeljih pridelkov in z delom ČZS.

Na Brdu pri Lukovici smo s prizadevnimi čebelarji in šolniki OŠ Janka Kersnika 10. junija organizirali srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev. Tekmovanja se je udeležilo 120 dvočlanskih ekip. Tekmovalcem smo kot nagrado za udeležbo na tekmovanju razdelili 400 priručnikov za začetnike, nekaj videokaset in knjig, del nagrad pa so prispevali podjetji Vema Maribor in Medex International ter Čebelarsko društvo Lukovica. Ministrstvo za šolstvo je finančno podprlo organizacijo tekmovanja s 120.000 SIT.

V sistemu nacionalne poklicne kvalifikacije za poklic čebelar/čebelarka smo pridobili licenco izvajalca za ugotavlja-

nje, preverjanje in potrjevanje znanj, pri Andragoškem centru Slovenije pa je ustrezno izobrazbo za potrjevanje znanj in izvajanje izpitov pridobilo devet članov komisij. Pripravljamo tudi celosten načrt izobraževanja za potrebe slovenskega čebelarstva.

Zdravstveno varstvo čebel

Problematiko zdravstvenega varstva čebel nadzoruje in skuša obvladovati devet veterinarjev svetovalcev, ki jih plačuje Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, pa tudi komisija za zdravstveno varstvo pri ČZS, ki z njimi tesno sodeluje.

Napomembnejše naloge, ki smo jih uresničili leta 2002:

1. V sodelovanju z VF–NVI smo v klimatsko različnih delih Slovenije testirali nov hlapilnik mravljinčne kisline za poletno zatiranje varoe.

2. V sodelovanju z VF–NVI smo pripravili pravilnik za uvedbo veterinarskih pomočnikov v čebelarstvu.

3. V sodelovanju z VF–NVI smo pripravili izobraževalni program za veterinarske pomočnike v čebelarstvu.

4. Pripravili smo spremembe Pravilnika o pogojih pridelave in trženja medu. Poglavitni element je že razlizen (glej Ur. list RS, št. 100/02, 126. člen, točka 2).

5. V sodelovanju z VF–NVI smo pripravili novo Navodilo za ugotavljanje, preprečevanje in zatiranje varoe, ki ga bo izdal VURS.

Raziskovalna dejavnost

Na področju raziskovalnega dela v čebelarstvu sodelujemo: – s Kmetijskim inštitutom Slovenije, in sicer na področju selekcijskega dela pri kranjski čebeli ter pri izvajanju programa opazovanja in napovedovanja virov medenja, pri organiziranju rejske organizacije pri ČZS ter pri raziskavah na področju lastnosti slovenskega medu;

– z Biotehnično fakulteto v Ljubljani na področju izobraževanja preglednikov medu, pri oblikovanju strokovnih podlag za zaščito slovenskega medu in pri raziskavah lastnosti slovenskega medu;

– z Veterinarsko fakulteto – NVI pri raziskavah na področju zdravstvenega varstva čebel in izobraževanju čebelarjev.

Sodelovanje z navedenimi raziskovalnimi institucijami je dobro in v korist vseh slovenskih čebelarjev ga bo treba ohraniti tudi vnaprej.

Pospješevanje in gospodarjenje v čebelarstvu

Za pospeševanje in razvoj čebelarstva v prihodnosti je zelo pomembna strategija razvoja slovenskega čebelarstva, ki jo je pripravila strokovna skupina, sprejel pa upravni odbor ČZS. V njej je opredeljena večina nalog, ki zavezujejo tako Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, izobraževalne in pospeševalne institucije kot ČZS. Le upamo lahko, da bo MKGP dokument »vzelo za svojega« in se po njem ravnalo.

Leta 2002 je bilo prvič uvedeno neposredno plačilo na pridobitno čebeljo družino. Slovenski čebelarji smo vložili vlogo za 124.800 pridobitnih čebeljih družin in tako od države pridobili približno 100 mio SIT. Podoben ukrep bo veljal tudi v tem letu.

Leta 2002 smo s sklenitvijo pogodbe čebelarjem zagotovili najugodnejši nakup sladkorja za krmo čebel.

Vsako leto več čebelarjev prodaja svoj med na drobno, bodisi na domu, v živilskih trgovinah ali na tržnicah, zato jim pri tem pomagamo na različne načine. Tako čebelarji pri ČZS kupijo približno 300.000 ličnih barvnih nalepk za označevanje kozarcev z medom na leto, brezplačno smo jim razdelili več tisoč zloženk za propagiranje medu in drugih čebeljih pridelkov, plakatov za propagiranje pridelave slovenskega medu kontrolirane kakovosti in plakatov za propagiranje kranjske čebele.

Kljub naporom (posvetu v Celju, okrogli mizi in individualnih srečanjih) nam zakonodajalca ni uspelo prepričati, da je treba status čebelarjev izenačiti s statusom kmetov, zato še vedno ne morejo legalno opravljati svoje dejavnosti. Na Radiu in TV Slovenija so delavci in sodelavci ČZS pripravili nekaj oddaj o medu, čebelah in sožitju čebel z naravo. Opazovalno-napovedovalna služba medenja je po avtomatskem telefonskem odzivniku 24 ur na dan dajala informacije o medeni beri, kratkoročne in dolgoročne napovedi medenja, o lokaciji medenja, priporočala je pravilno postavitve prevoznih čebelnjakov, tehnološke ukrepe za boljše donose in zdravje čebel itd.

Pregledniki za med v sistemu KBZ – na terenu jih deluje 78 – so pri ČZS oddali 250 odvzetih vzorcev, ki smo jih po pogodbi o izvajanju kontrole izročili Biotehnični fakulteti. V sistem KBZ je po nepopolnih podatkih vključenih približno 200 slovenskih čebelarjev, ki smo jim prodali 131.000 preplek KBZ.

Pri MKGP smo vložili vlogo za priznanje geografskega porekla slovenskega medu kontrolirane kakovosti.

Slovenske čebelarje vabimo, da se vključujejo v sistem kontrolirane pridelave medu. S pridobitvijo označbe geografskega porekla za slovenski med kontrolirane kakovosti se bo naša prizadevanja vključila tudi država, ki bo prav tako izvajala promocijo – cilj je doseganje kakovosti medu in višje prodajne cene.

Žal nam še vedno ni uspelo doseči, da bi za prevozne čebelnjake veljala registracija po mesecih in da bi jih na tehnični pregled lahko vozili le enkrat na leto (velja za starejše od 12 let).

Opazovalno-napovedovalne službe medenja ne financira ČZS, zato je poročilo o njenem delu posebna priloga.

Na podlagi sprejetih sklepov smo leta 2002 zagotovili 1,5 mio SIT za obnovo Janševega čebelnjaka.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Za Regijsko zvezo Petra Pavla Glavarja
MIRKO PAVLIN

REGIJSKA ČEBELARSKA ZVEZA »PETRA PAVLA GLAVARJA« ZA DOLENJSKO IN BELO KRAJINO

V Regijsko čebelarstvo zvezo Petra Pavla Glavarja za Dolenjsko in Belo krajino je za zdaj vključenih sedemnajst čebelarskih društev. To so:

ČD Velike Lašče, ČD Karnika – Grosuplje, ČD Grosuplje, ČD Stična, ČD Krka – Zagradec, ČD Dvor pri Žužemberku, ČD Straža - Dolenjske Toplice, Občinska zveza ČD Trebnje, v katero so vključena tri društva, ČD Novo mesto, ČD Krka v Novem mestu, ČD Šmarjeta pri Šmarjeških Toplicah, ČD Šentjernej, ČD Kostanjevica na Krki, ČD Komenda, ČD Metlika, ČD Črnomelj in ČD Semič.

Čebelarji na tem območju smo zbrali denar za dva brosnata doprsna kipa Petra Pavla Glavarja. Prvi krasi dvorano Petra Pavla Glavarja v Čebelarskem centru Slovenije na Brdu pri Lukovici, drugi doprsni kip pa je namenjen za kapelo v Lanšpréžu. Zdjaj je shranjen v prostorih občine Trebnje, po obnovitvi kapele pa bo zdajšnje in prihodnje rodove spominjal in opominjal na pomembnost tega vsestranskega duhovnika za slovensko čebelarstvo. Pod kipom Petra Pavla Glavarja v Čebelarskem centru na Lukovici in v kapeli v Lanšpréžu bodo na posebni plošči napisana imena vseh društev, ki so prispevala denar za oba kipa. Naj se ob tej priložnosti zahvalim čebelarskim društvom, zlasti njihovim vodstvom, ki so mi pomagala pri zbiranju denarja.

Cilj delovanja Regijske čebelarske zveze Petra Pavla Glavarja za Dolenjsko in Belo krajino je povezati skupne interese čebelarjev v tem prostoru, v zvezo pa se glede na to lahko vključijo tudi preostala sosednja društva. Zavedamo se, da se bodo razmere po vključitvi naše države v Evropsko unijo korenito spremenile, zato smo prepričani, da bomo čebelarji v tako organizirani obliki močnejši in uspešnejši na vseh področjih. Za vključitev v evropske programe bo potrebnega še veliko truda, večje možnosti za to pa so v regijskih povezavah. Čebelarjem svetujem, naj še enkrat natančno preberejo članek z naslovom »Ali je slovensko čebelarstvo pripravljeno za vstop v Evropsko unijo?«, objavljen v Slovenskem čebelarju, št. 1/2003, str. 10.

V Regijsko čebelarstvo zvezo Petra Pavla Glavarja je vključeno tudi Čebelarsko društvo Komenda iz Komende. Občinsko čebelarsko zvezo Trebnje in Regijsko čebelarsko zvezo s ČD Komenda povezujejo skupni interesi, problemi in tudi programi za naprej. Ker ČD Komenda in Regijsko čebelarsko zvezo Petra Pavla Glavarja povezujejo pomembni zgodovinski dogodki, smo se odločili delovati za skupne interese.

Ne samo da se čebelarji v svojem boju za obstoj povezujejo že od nekdaj, družijo nas tudi Peter Pavel Glavar, ki se je v 18. stoletju iz Komende preselil v Lanšpréž pri Mirni na Dolenjskem, ki je zdaj v občini Trebnje.

Regijska čebelarska zveza Petra Pavla Glavarja si je postavila ambiciozne cilje, na prvem mestu pa je izobraževa-

nje. Tako smo lani organizirali tečaj za vzrejo matic, ki se ga je udeležilo 32 čebelarjev. Januarja letos smo skupaj s sekcijo za ekološko čebelarstvo pri Kmetijskem zavodu Maribor in njenim predsednikom g. Mitjo Zupančičem iz Celja organizirali dvodnevni seminar o ekološkem čebelarjenju.

Dandanes se vse bolj uveljavlja ekološki način pridelave hrane, to pa velja tudi za čebelje pridelke, zato čebelarjem svetujem, naj se vključijo v sistem ekološke pridelave. Informacije o tovrstnem izobraževanju dobite pri kmetijskih zavodih. G. Zupančiču se zahvaljujem za pomoč pri pripravi seminarja v Novem mestu, vsem predavateljem pa za izčrpno podano snov. Prav tako se za razumevanje in druge usluge zahvaljujem tudi vodstvu Srednje kmetijske šole, ki nam je odstopilo svoje prostore.

Čebelarji, povezani v Regijski zvezi čebelarskih društev, želimo iz več razlogov obnoviti spomin na Petra Pavla Glavarja. Kot je bil Anton Janša pomemben za razvoj svetovnega čebelarstva, tako je bil Peter Pavel Glavar pomemben za razvoj slovenskega čebelarstva, saj je med drugim napisal prvo čebelarsko knjigo v slovenskem jeziku. Bil je čebelar, sadjar, vinogradnik, učitelj svojih podložnikov in svetovalc za napredek kmetijstva na dunajskemu dvoru. Čebelarji se trudimo, da bo njegovo zadnje počivališče vredno takega človeka, kot je bil, saj to si tudi zasluži.

Pisatelj Ivan Sivec je v knjigi »In večno bodo cvetele lipe« zapisal posvetilo Petru Pavlu Glavarju: *Župniku cerkve sv. Petra v Komendi, velikanu dobrote, ljubezni in obnove človeških src.*

Čebelarji želimo kapelo v Lanšpréžu urediti tako, da bi bila primerna tudi za organizacijo določenih dejavnosti, urediti pa želimo tudi okolico ter oživiti stare jablane in kostanjeve drevede. Tudi kozolec iz Glavarjevega časa še vedno kljubuje času, in ker Slovenija nima podobnega, je vreden vse pozornosti. Zato je bil razglašen za spomenik državnega pomena, zanj pa skrbi Spomeniški zavod iz Novega mesta. Možnosti za ureditev Lanšpréža je vse več, podpiramo jo tudi čebelarji Regijske zveze, za dosego tega cilja pa nam ne manjka vztrajnosti in poguma. Ni naključje, da je občina Trebnje cesto proti Lanšpréžu poimenovala po Petru Pavlu Glavarju.

Lanšpréž je miren kraj, brez tegob in je kot ustvarjen za vse dobre ljudi. Tam naj bi se srečevali tako člani Regijske zveze kot čebelarji iz vse Slovenije. V neokrnjenem naravnem okolju, ki je kot nalašč za ustvarjanje, naj bi kot javna služba v kmetijstvu delovala tudi elektronsko vodena opazovalno-napovedovalna postaja medenja. Pospeševalna služba je za namenje napredka in Peter Pavel Glavar je bil eden prvih uglednih pospeševalcev vseh kmetijskih panog na Slovenskem, tudi čebelarstva.

Čebelarjeva mesečna opravila

BOJAN KORBAR,
Blejska Dobrava

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NAKLADNIH PANJIH V MAJU

Drugi pregled

Tudi drugi pregled, tako kot vsi, ki jih homo še opravili do delitve čebelarje družine, je podoben prvemu. Razlika je le v tem, da je zalege več in se bliža čas rojilnega razpoloženja. Zato je ta pregled že bolj natančen, kajti prve čebelarje družine zelo rade sedejo na roj, ko ozeleni bukev in cvetijo borovnice. Če čebele zasedajo vse ulice med sati prve in druge naklade, družino razširimo in ji dodamo še tretjo naklado z izdelanim satjem. Izdelano satje naj bo mlado, vmes pa vložimo še eno ali dve neizdelani satnici. Kot doslej gnezdo po pregledu tudi tokrat uredimo v spodnjem delu panja. Pri takšni ureditvi gnezda čebelarje družine so funkcionalno uporabljene vse naklade. Tako postavljena satna zgradba v panju omogoča popolnoma prosto zaleganje od spodaj navzgor in nasprotno. Strnjenost gnezda matico sili, da deluje samo v njegovem obsegu ter ustvarja ugodne toplotne in prehranske razmere, vse to pa velja za deset dni, ko moramo gnezdo urediti znova. Taka ureditev gnezda čebelarjam preprečuje, da bi zapuščale satje v prvi nakladi in blokirale zalego v medenih satih v zgornjem delu panja. Z doseženo močjo čebelarje družine je nastopil čas za vzrejo matic, delitev in pomladitev čebelarje družine. To naredimo v našem čebelarstvu na nekoliko poseben način.

Kako do mlade matice?

Do matic s čebelarje družino »na roj«

Čebelarje družino, ki ima po naši oceni najboljše lastnosti, izberemo za vzrejo in redništvo matic. Ocenjevali bomo: čistost pasme, mirnost in graditev lepih maticnikov, prav tako pa bo v prid izbiri vzrejvalca tudi večji donos medu. Rojivosti v našem čebelarstvu ne ocenjujemo. Pasma je rojiva, je bila in bo. Nagon po razmnoževanju ohranja obstoj čebel v teh krajih in tem podnebju. Rojiva kranjska matica s svojo plodovitostjo čebelarje družino vsako leto deli in pomladi z novo matico.

Redniku matic odvzamemo matico in oblikujemo novo čebelarje družino.

Matica v rojilno razpoloženi čebelarje družini v sedmih dneh do delitve zaleže polno število, tj. približno 20 lepih rojevih maticnikov. Deseti dan po vložitvi jajčeca v

maticnik je prvi maticnik zadelan – pokrit – in čebelarje družina bi izrojila. Zato sedmi dan po vložitvi jajčec v maticnike, torej dan ali dva pred izrojitvijo, čebelarje družino pregledamo in jo delimo.

Z odvzeto matico in zalego oblikujemo novo čebelarje družino

Razstavimo panj in poiščemo matico. Matico iščemo samo enkrat v letu, in to ob delitvi, ureditvi in pomladitvi čebelarje družine, zato je označevanje odveč. V tem načinu čebelarjenja so vse matice enoletne. Tako kot smo doslej s sati sestavljali gnezdo čebelarje družine ob desetdnevni pregledih, sestavimo tudi na novo oblikovano čebelarje družino, razlika je samo v tem, da gnezdo čebelarje družine z lansko matico oblikujemo samo s sati z odkrito mlado zalego.

Kako sestavimo gnezdo čebelarje družine z lansko matico v prvi nakladi

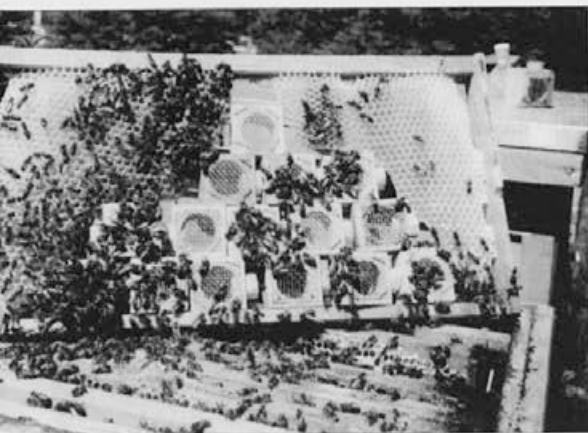
Skupaj z lansko matico iz družine, ki jo delimo v narajenca, odstranimo tudi mlado pokrito in vso nepokrito zalego, med katero vložimo na eno stran prazen satnik za graditev trotovine, v sredino pa neizdelano satnico. Sate temeljito pregledamo, ali na njih ni morebitnih zaleženih maticnikov. Nato vanje natresemo iz najmanj sedmih satov mlade čebele, ki so se med sestavljanjem družine na postavljenih satih napile medu. Družina mora biti močna zato, ker bodo pašne in starejše čebele zapustile na novo oblikovano družino in se vletele na staro mesto. Na tako oblikovano družino postavimo pitalnik, pokrov in streho. Panj prenesemo na stojišče, ki je 5 do 6 m oddaljeno od stojišča delitvenega panja. Dodana sladkorna raztopina v razmerju 1 : 1 v pitalniku pomaga mladim čebelarjam prebroditi težave z žejo, pospeši graditev satnice in trotovskega sata ter spodbuja matico k intenzivnemu zaleganju. V okviru gnezda družine moramo ustvariti od 10 do 12 kg medene zaloge.

Poleganje in lovljenje matic

Postopek z zreli maticnikom in polegajočo se matico

Maticnik s posušenim, trdim in olesenim pokrovom je zrel. S prasketanjem, ki ga je slišati, ko matica grize pokrovček, z jezičkom, ki ga sem ter tja pomoli skozi špranjo nagrizenega pokrovca na maticniku in s

Matičnice z maticami zlagamo v prazen satnik, ki naj visi v sredini med zalego druge naklade. Tam jih čebele branijo in negujejo. Matičnice z maticami, zložene v skladovnico, imenujemo »banka matic«.

kvakanjem matica napoveduje, da je zrela za izleženje. Pri lovljenju matic je pomembno, da bodo pevke oz. matice, izležene iz zrelih matičnikov, vse uловljene v Zandrove matičnice in zložene v banko matic.

Matice lovimo vsak dan do 10. ure dopoldne, pri tem pa zelo pazimo, da ne zgrešimo zrelega matičnika ali ne spregledamo izležene matice, ki se prosto giblje po panju. Če naredimo takšno napako, bosta uničena roj in vzreja matic. Število odprtih matičnikov se mora ujemati s številom izleženih matic. Pokrovček na matičniku, iz katerega se je izlegla matica, se zelo rad zapre nazaj, to pa nas lahko zavede, da matičnik še ni zrel, matica pa je že med satí. Na takšno napako nas večkrat opozori matica sama, ko zapoje, matičniki pa so na pogled vsi zaprti. Matice lovimo s steklenim lovilnikom. Prvi dan bomo ulovili eno matico, potem je dva, tri dni prepora, v naslednjih dneh pa se izleže glavna skupina. Po petih dneh prenehamo loviti matice. Natančno potrgamo vse preostale matičnike in uredimo družino. Vse izležene matičnike shranimo za poznejšo uporabo. Takoj po končani vzreji ostane v čebelji družini več neoprašenih matic, zaprtih v matičnicah. Čebeljo družino zdaj v vlogi rednika matic uredimo in pomladimo.

Ureditev in pomladitev rednika matic

V izbrani sat med zalego v zgornjo tretjino sata vgradimo prelegalno situacijo

Katero matico bomo ohranili v čebelji družini? Matica v najbolj oblegani matičnici je izbrana po volji čebel, zato to matico izpustimo. Odstranimo zamašek, luknjo v matičnici pa zamašimo s sladkorno-medanim testom. Pazimo, da nam pri tem delu živahna mlada ma-

tica ne uide. Če pa je že v zraku, stopimo malo stran in počakajmo. Srečo bomo imeli, če jo bomo videli, kako bo pristala na čebelah in smuknila med sate. Čeprav je v panju še več neoprašenih matic, se bo – če bo vreme ugodno – v nekaj dneh oprasila. Čebele kljub opraseni in zalegajoči mladi matici vestno skrbijo tudi za matice, zaprte v matičnicah.

Kako pospešiti prašenje matic?

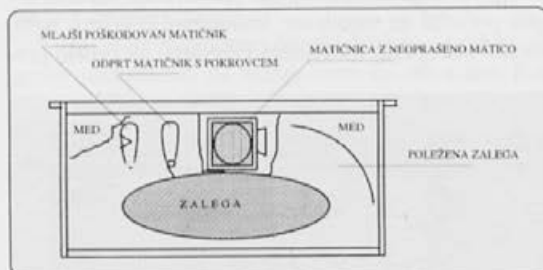
Praha matic je bila pri obnovi in pomladitvi čebelje družine stalen problem. Samo matica, ki je oprasena v najkrajšem času, je zaradi nepretrganega zaleganja varovanka stalne moči čebelje družine.

Preleganje matic

Preleganje matic je idealen vzor samopomladitve in ureditve čebelje družine. Nepretrgano zaleganje, nekaj časa celo v dvoje, je z oprasitvijo mlade matice ohranjalo stalno nadpovprečno moč čebelje družine čez celo leto. Urejena in pomladjena čebelja družina, zelo živahna, je z večjim donosom stalno spodbujala željo po vzreji takšnih družin. Čebelja družina, ki prelega matico, potegne v zgornji tretjini sata dva do tri matičnike. Ko se izleže prva matica, čebele uničijo oz. zgrizejo preostale matičnike. Večji uspehi pri prašenju matic zaradi vgraditve nedolžne prevare »prelegalne situacije« so pripomogli, da je preleganje matic postalo sestavni del obnove in pomladitve čebelje družine.

S prelegalno situacijo do oprasene matice

Za vcepitev prelegalne situacije izberemo primeren zaležen sat in v poleženo zgornjo tretjino sata vgradimo matičnik, v izrezano okence pa vložimo matičnico z neopraseno mlado matico.

Na satu do satnice izpraskamo satne celice v velikosti matičnika in v vdolbine z razpolovljenim zobotrebcom priprnemo matičnika. Najprej mlajšega in zaprtega, ki smo ga toliko poškodovali, da ga čebele ne morejo popraviti. Nekaj centimetrov od njega priprnemo odprt matičnik s pokrovcem, hkrati pa v izrezano okence v satu vstavimo eno ali dve matičnici z neoprašenimi maticami. Neoprasena matica v panju se oprasi, čeprav je v matičnicah zaprta ena ali več rezervnih neoprašenih matic.

FRANC GRAJZAR,
Vir pri Domžalah

ČEBELARJEVA OPRAVILA V AŽ-PANJU V MAJU

Vremenske in pašne razmere

Maj je najlepši mesec. Tudi za čebelarje. Čebelje družine so se že toliko okrepile, da s ponosom opazujemo, kako se pred čebelnjakom kar stemni zaradi množice čebel v zraku. Še posebej smo zadovoljni, če otovorjene z medicino pristajajo na bradah panjev. Med nosijo tudi v medišča. Razvoj družin se nadaljuje, vreme je ugodnejše kot aprila. Povprečna majska dnevna temperatura je že za 5 °C višja in dosega 20 °C, najnižja pa je 9 °C. Absolutna najvišja temperatura je 31 °C, najnižja nočna pa 1,2 °C. Huje je, da je najnižja nočna temperatura v Prekmurju kar 4,2 °C, to pa posebej skrbi prevoznike in domače čebelarje, saj lahko močna slana uniči cvetne brste akacije, če jih ni že aprila. Povprečno ta mesec sončno obsevanje traja 210 ur.

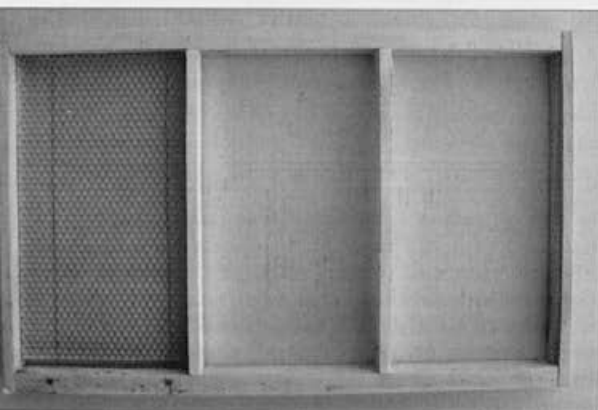
Čebelarstva sezona se je torej zares začela, čeprav so čebele še vedno v razvojni fazi in matice intenzivno nadaljujejo zaleganje. V začetku tega meseca še vedno cvetijo tiste vrste sadnega drevja (jabolka, hruške), ki so začele cveteti že aprila, travniki pa so polni rumenega regrata. Tudi njive, na katerih je posejana oljna ogrščica, ki je začela cveteti že aprila, ponujajo lep pogled na rumene površine. Obe rastlini sta za čebele zelo vzpodbudna paša za nadaljnji razvoj družin in dobra priprava za glavne paše. Ena od teh je akacijeva paša, ki se po navadi na Primorskem začne okrog 10. maja, v Prekmurju pa teden dni pozneje. Kot mlad čebelar sem na začetku svojega intenzivnejšega čebelarjenja, ko sem čebele prevažal na smrekovo, kostanjevo in hojevo pašo, vprašal starejšega, izkušenega čebelarja, ali čebele pre-

Ogrebnik
Foto: F. Gražar

važata tudi na akacijevu pašo. Odgovoril je: »Seveda, saj to je glavna paša, potem pa če je še kaj ali nič.« Od takrat naprej te paše nisem nikoli izpustil, razen če jo je uničila pozeba. Izguba te paše je katastrofa za čebelarje prevoznike in domače čebelarje. Ob medenju akacije je veselje opazovati čebele; vse so zunaj, panji pa so skoraj prazni. Ta paša jih pritegne zlasti zato, ker vsebujejo cvetovi akacije veliko medicine. Tudi panjske čebele izrabijo možnosti, ki jih daje narava, zato je zvečer poseben užitek pomakniti tehcnico navzgor. Ob drugih pašah še nisem doživel tolikšnega dnevnega donosa. Če to traja več dni, je AŽ-panj res premajhen.

Na drugih območjih, na katerih ni akacije, pa so v istem času lahko drugačne možnosti za pašo. V začetku maja začne izločati mano veliki kapar na smreki, proti koncu meseca pa v nižinskih sestojih tudi mali smrekov kapar ali mala lekanija, ki se postopno pomika v višje lege. Če je vreme ugodno, začne mala lekanija izločati mano med cvetenjem bezga. V zadnjem času se čebelarjem ponuja dobra paša tudi na gorskem ali belem javorju. Ker ga gozdarji zadnja leta uvajajo v naše mešane gozdne sestojke, utegne ta paša v prihodnje postati še obetavnejša za čebelarje. Tudi na travnikih so čebele nekdanj nabrale dovolj medicine, da so čebelarji lahko točili pravi cvetlični med. Na njih so rasle različne vrste detelj in drugih travniških cvetlic. V modernem času intenzivnega kmetijstva tega ni več, kmetje pa travnike pokosijo prej, preden ti zacvetijo. Namesto tega točimo različne mešane medove, ki niso slabi, a nimajo tako pristnega okusa kot nekoč. Morda je dandanes mogoče okusen cvetlični med pridobiti le še poleti na nekaterih planinskih območjih.

Gradilnik

Foto: D. Bedek

Vzdrževanje pridobitnih družin

Ta in prihodnji mesec je to čebelarjev največji problem. Kako čebelariti, da bodo čebelje družine v polni meri izrabljene za visok donos medu? Ves čas jih moramo vzdrževati na taki ravni, da bo glede na prostornino panjev v njih največje možno število čebel, vendar ne tolikšno, da bi bile čebele v njih utesnjene, zaradi česar bi se pojavilo rojilno razpoloženje. Idealno naj bi bilo v panju od 450 do 480 čebel na liter prostornine; če imajo družine do 300 čebel na liter prostornine, lahko skrbijo le za svoj razvoj in vzdrževanje, če pa bi imele družine več kot 500 čebel na liter, bi lovili roje in ostali brez medu. Zato mora biti naš cilj doseči omenjene idealne razmere. V standardnem 10-satnem AŽ-panju je tako lahko največ 42.000 čebel, ker njihovo število omejuje prostor. Ko družine dosežejo takšno stanje, je nadvse pomembno povečanje panjske prostornine. Najlažje je to pri nakladnem panju. Pri AŽ-panju, kot sem opozoril že v opraviilih za prejšnja dva meseca, si alternativno lahko pomagamo z zaklado, če seveda nismo že prej izbrali enega izmed povečanih vrst AŽ-panja (trietražni panj, Kozinčev panj itd.). Seveda je treba tem panjem prilagoditi tehnologijo čebelarjenja. Večina slovenskih čebelarjev (verjetno kar 80 odstotkov) pa čebelari v klasičnem AŽ-panju.

Upoštevati moramo, da idealnih razmer v začetku maja ne moremo tako doseči preprosto. Pred tem bi moralo biti izpolnjenih več zahtev. Najprej smo morali že v prejšnjem letu poskrbeti za dobro mlado matico, jeseni pravočasno in v zadostni količini nakrmiti čebele, pozimi kar najbolj zmanjšati število varoj, letošnjo pomlad pa smo morali izvesti tudi vse preostale ukrepe, opisane v prejšnjih mesecih. Seveda morajo biti primerne tudi vremenske razmere. Ko vse to dosežemo, je najidealnejše, če se začne ena od glavnih paš, saj se na ta način izognemo vsem težavam, povezanim z rojenjem. S standardnim 10-satnim AŽ-panjem sem po navadi to rešil s tem, da sem jih prepeljal na akacijevu pašo, najprej na Primorsko, potem pa še v Prekmurje. Čebele so bile na obilni paši najbolj zaposlene, v pašo so se vključile tudi panjske čebele, s tem pa je bila v panju zmanjšana utesnjenost. Po končani paši in točenju so čebele preostali med iz plodišč prenesle v medišča, matice so spet dobile prostor za zaleganje, tako da so bile zaposlene tudi nove krmilke. Sledila je nova paša na drugi lokaciji. Seveda se je vse to spet dogajalo v idealnih razmerah, te pa, kot vemo, niso vedno.

Seveda vsi čebelarji nimajo čebel na akacijevi ali drugi intenzivni paši ali pa za to sploh niso bili izpolnjeni omenjeni pogoji. Zato moramo v tem primeru čebelje družine oskrbovati podobno kot v začetku meseca, ko je v mediščih še od aprila ostalo nekaj delno ali že po-

vsem izdelanih satnic. Te v začetku maja premestimo v plodišča, v medišča pa enako število pokrite zalege iz plodišč. Problem smo tako razrešili za prihodnjih 10 dni. Ko pa smo to možnost izrabili, v mediščih nimamo več novih izdelanih satnic, ki bi jih lahko premestili in zamenjali z zalego v plodiščih. Če je v nadaljevanju paša le zmerna, če je zaradi slabih vremenskih razmer prekinjena ali je je le toliko, da matice še vedno intenzivno zalegajo, tako da v panjih nastaja presežek čebel, v plodiščih pa je več pokrite kot odkrite zalege, čebele krmilke nimajo kam oddajati mlečka. Take družine bi se začele pripravljati na roj. Čebelar mora prej poseči v družino in ji s tem dati možnost nadaljnjega razvoja. Matiči mora priskrbeti dodaten prostor za zaleganje, tako da tudi krmilke dobijo možnost za oddajo mlečka žerkam. Postopali bomo različno, odvisno od moči in stanja v posamezni družini. Če so v medišču lepi, mladi, morda že zaleženi sati, jih znova zamenjamo s sati pokrite zalege iz plodišča, predvsem v tistih panjih, za katere presodimo, da glede na primerno moč družine to še lahko naredimo. V drugih primerih pa je zdaj idealna možnost za sestavo rezervnih družin ali narejencev. Za ta namen najmočnejšim družinam odzamemo po sat pokrite zalege, če je zelo močna tudi dva, namesto teh pa vstavimo satnice. Rezervne družine naredimo tako, da v panj (prašilček) vstavimo dva sata zalege s čebelami iz različnih panjev, sat medu iz zaloge v omari, satnico in prazen sat, naslednji dan pa dodamo še matico ali matičnik. Te si moramo priskrbeti že prej. Če v rezervi nimamo medenih satov, jih pač vzamemo iz medišč drugih panjev, s tem pa v pridobitnih panjih naredimo dodaten prostor za vstavitve satnic, s katerimi zaposlimo mlade čebele, maticam pa prostor za zaleganje. Narejence odpeljemo na drugo stojišče, kot je bilo navedeno že v drugih primerih.

V tem obdobju moramo čebelje družine v pridobitnih panjih pregledovati na vsakih osem do deset dni. Pre-

Vrša

Foto: J. Grajzar

napolnjenost panjev vsakokrat preprečujemo tako, kot sem opisal. Pri tem moramo paziti, da se ne prenažimo in da dobro premislimo, kakšen poseg bomo opravili. Upoštevati moramo napovedi medenja, tako da družin ne bomo preveč oslabeledi neposredno pred obetajočo se pašo. Vsa naša skrb je nenehno namenjena temu, da pridelamo čim več medu.

Lahko pa se zgodi, da posamezne družine kljub vsej naši pazljivosti potegnejo matičnike. Taka družina je v rojilnem razpoloženju in je ne moremo več ustaviti, razen ob zelo dobri, npr. akacijevi paši, ob kateri čebele same poderejo matičnike. Če nimamo take sreče, moramo pač ukrepati, da preprečimo rojenje. V zvezi s tem čebelarji postopajo na različne načine. Sam odvezam sat pokrite zalege z matico, sat z medom in cvetnim prahom in vse skupaj vstavim v 5-satni prašilček. Dodam še satnico in dva lepa prazna sata iz omare. Preostale sate temeljito pregledam, pustim le najlepši matičnik, druge pa potrgam. Pri tem ne smemo spregledati nobenega matičnika, sicer nismo naredili ničesar in roj bo prav tako ušel. Zaradi varnosti včasih sate z zalego pred vrnitvijo v panj na pol ometem prek ravnega vsipalnika v plodišče, da lažje natančneje pregledam vsak sat in se res prepričam, da v panju ni ostal še kakšen matičnik. Včasih pa matici v družini z matičniki porežem krila, še zlasti če čebele pregledujem na pasišču, oddaljenem od doma, in s seboj nimam praznih prašilčkov. Ob rojenju tako matica pade na tla, čebele pa se vrnejo v panj. V tem primeru moram čebeljo družino pregledati, preden se izleže prva mlada matica, in postopati enako kot pri odvzemu matice, to je pustiti samo en matičnik.

Kljub vsej pazljivosti pogosto še kaj spregledamo ali pa se družina ne vede tako, kot bi radi. V tem primeru pač pričakamo roj. Tudi to moramo sprejeti kot dobro, saj je opazovanje roja, če smo takrat doma ali pri čebelnjaku, gotovo izjemno doživetje. Tako bomo tudi videli, kam se bo usedel. Če je v okolici čebelnjaka nizko drevje, potem z ogrebanjem ne bo težav. Pri visokem pa je stvar težja, predvsem za starejše čebelarje, ki niso več tako pri močeh, da bi plezali po drevju. Za ogrebanje roja se moramo posebej pripraviti. Najprej si ogledamo, kako visoko je, kako je oblikovana gruča in ali sedi na tanjši veji ali na deblu. Nato pripravimo vse potrebno: vedro z vodo, ogrebnik (zabojček iz tankih desk), omelec, zaščitni pajčolan, po potrebi tudi gumijaste rokavice; če roj visi visoko na drevesu, pripravimo še lestev ali drog, na katerega nasadimo ogrebnik in brizgalko. Ko se roj povsem umiri, potrebujemo nekaj poguma in se lotimo dela. Preprosto je, če sedi na tanjši veji v dosegu roke. V tem primeru ga samo nekoliko poškrbimo, objamemo z ogrebnikom, potem pa močno sunemo navzgor po veji, na kateri sedi. Če je roj višje in še

na koncu veje, ogrebnik nasadimo na drog primerne dolžine, roj poškrbimo z brizgalko ali z omelecom (če ga lahko dosežemo z lestvijo), nato z ogrebnikom na drog postopamo tako kot pri prvem primeru. V obeh primerih bo večina roja padla v zaboj, in če je z njo tudi matica, se bodo preostale čebele same sprašile k roju. Če pa roj sedi na debeli veji ali na deblu, ga najprej nekoliko poškrbimo, potem pa ga preprosto ometemo v ogrebnik. Če je roj visoko, to naredimo z lestve. Primerov je veliko. Pri tem opravilu se bo moral »znajti« tudi čebelar začetnik. Manj težav pa bomo imeli, če bomo v ogrebnik vstavili sat z odkrito zalego, ogrebnik pa obesili ali postavili v bližino roja, saj bodo čebele same šle vanj. Včasih, ko so imeli ljudje več prostega časa, je čebelar pred čebelnjakom čakal, kdaj se bo iz določene panja začel vsipati roj, da ga bo na žrelu prestregel v vršo. Potem ni bilo nobenega dela z ogrebanjem roja. Na dan rojenja lahko z opazovanjem čebel pred panjem ugotovimo, kako se družina pripravlja na ta dogodek. V zelo mladih letih sem na ta način tudi sam ujel nekaj rojev. Ko nam je torej roj na kakršen koli način uspelo spraviti v ogrebnik, ga postavimo v senco in prekrijemo z mokro krpo, proti večeru pa vsadimo (stresemo) prek ravnega vsipalnika v prazen panj, v katerega smo vstavili samo nove satnice. Dva dni počakamo, in če ni paše, moramo roj krmiti. Če je dovolj močan, bodo čebele kmalu izdelale vse nove sate.

Metodo premeščanja zalege v medišče uporabljamo že ves čas čebelarjenja v klasičnih AŽ-panjih. Dandanes pa se ta metoda ne ujema z željo po pridobivanju medu in hkrati veliki skrbi za higieno. Čebelje satje je prva posoda za med, ki mora biti prav tako čista kot tista, v katero po točenju shranimo med. Iz zaleženega satja se izlegajo mlade čebele, vsaka pa v celici pusti srajčko in pod njo svoje odpadke. Čebele v teh celicah skrbijo za higieno tako, da srajčke prevlečejo s propolisom, vendar se srajčke po vsaki izleženi čebeli nalagajo v celicah, sate postajajo vse bolj temni, tako da so nazadnje videti kot podplati. Zaradi starega satja med izgubi svoj tipičen okus in barvo. Poleg tega so lahko v satju še ostanki kemičnih sredstev, če smo jih morda uporabili za zatiranje varoe in čebeljih boleznih ter za zaščito satja proti voščeni vešči. S stališča higiensko neoporečne pridelave medu bi bilo zato med najbolje pridelovati v deviškem satju, vendar je zaradi načina našega čebelarjenja, ki temelji na premeščanju zalege iz plodišča v medišče, to težko izvajati. Za zdaj je problematična tudi tehnologija točenja deviških satov, saj nimamo temu prilagojene opreme. Kljub vsemu mora biti naš cilj kar najbolj pomlajevati satje, tako da bomo vsaj s tem pripomogli k čim boljši kakovosti medu. V Evropski uniji vse bolj poudarjajo kakovost pridelkov, na to pa vplivajo hi-

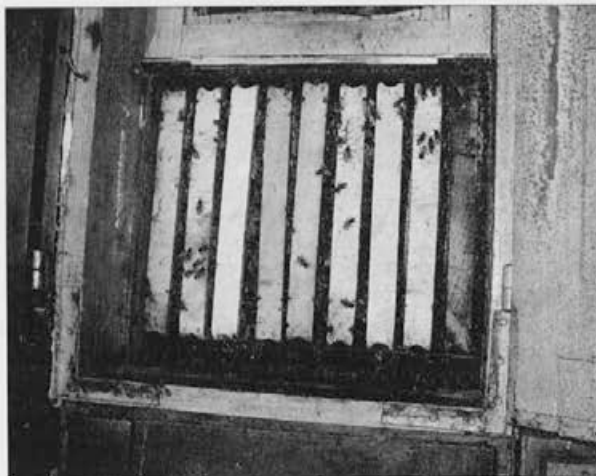
giena v panju, kakovost satja, morebitni ostanki kemičnih sredstev v satju in panju ter zdravje čebel. Pred vstavitvijo v panje satje razkužimo z očetno kislino (in prežračimo), da ni obremenjeno z nosemo.

Pri zatiranju varoe postajajo vse pomembnejši apitehnični ukrepi. Zato je maja idealna priložnost za izrezovanje trotovine. Čebelar ima možnost ugotoviti, koliko varoj je v trotovini. Ob preverjanju testnega vložka bo spoznal, ali bo družina zdržala do konca paše. Z izrezovanjem trotovine iz gradilnega sata bo tudi zaviral rojilno razpoloženje. Ne strinjam se z nekaterimi čebelarji, ki trom porežejo le glave, ne izrežejo pa trotovine s satom vred. Na tak način seveda ne odstranijo varoj. Gradilni satnik je zato v čebelji družini zelo pomemben, ker z rednim izrezovanjem trotovine mladim čebelam graditeljicam nenehno omogočamo gradnjo satja.

Matica ga takoj zaleže in potem zaposli še krmilke, ki hranijo trotovske žerke. S tem privablja varoo in tako postane gradilnik tudi nekakšen lovilec varoj. Čebelarji uporabljajo različne izvedbe gradilnika; nekateri uporabijo celoten satnik, drugi polovico, tretji imajo satnik razdeljen na tri enake dele in v časovnih presledkih izrezujejo trotovino iz vseh treh delov. Tudi sam tako pripravim gradilni satnik, le da v tretjino satnika vložim satnico, da čebele zgradijo čebelje celice, druga dva dela s trotovskimi celicami pa v časovnih presledkih izrezujem. Če hočemo odstraniti varoo, moramo seveda trotovino izrezati, ko je pokrita.

Ta mesec marsikje že nastopi čas točenja. Priporočljivo je, da cvetlični ali mešan med iztočimo, vendar mora biti med zrel; najbolje je, če je do polovice ali vsaj tretjine sata pokrit z voščeniimi pokrovčki. To predvsem velja za tiste, ki bodo imeli čebele pozneje na akacijevi ali drugi intenzivni paši. Na ta način bomo lahko pridelali kakovosten sortni med, hkrati pa bomo pripravili prostor za donos medu z glavne paše.

Kot sem pisal v opravljenih za prejšnje mesece, tudi za naprej velja, da mora čebelar vse posege v panje prilagajati razmeram v njegovem čebelnjaku in okolici oz. celo vsaki čebelji družini posebej. Čeprav so statistični vremenski podatki, ki sem jih navajal, za vso Slovenijo, razen za Primorsko in Zgornjo Savsko dolino, skoraj podobni, so mikroklimatske razmere vendarle zelo različne, še posebej pašni okoliši in lege čebelnjakov. Zato se stopnja razvoja čebeljih družin na eni ali drugi lokaciji ob istem času lahko zelo razlikuje. Prav zdaj, ko konec marca pišem ta prispevek, sem po elektronski pošti od čebelarja iz Prekmurja izvedel, na kateri razvojni stopnji so njegove čebele, in ugotovil, da je v primerjavi s čebeljami družinami v osrednjem delu Slovenije razlika občutna. Opisana opravila za določena časovna obdobja so zato samo orientacijska.

Čebelje družine v Prekmurju posedajo.

Foto: D. Bedek

Vzreja matic

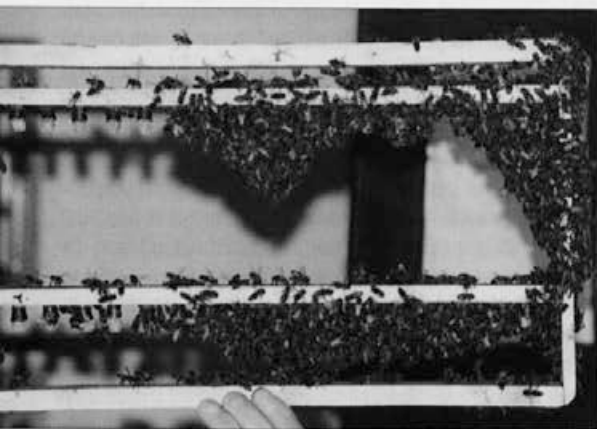
Eden od pglavitnih pogojev za uspešno čebelarjenje so mlade, kakovostne matice. Te lahko vzredimo na več načinov, lahko pa jih tudi kupimo. Danes je pri nas veliko vzrejvalcev matic, zato to ni težko. A lepše je, če imamo toliko volje in časa, da jih vzredimo sami, saj je to za čebelarje poseben užitek. Spomnimo se stare rečenice: »Kot je čebelarjenje poezija kmetijstva, je vzreja matic poezija čebelarstva.« Če potrebujemo le nekaj matic, svoje pozornosti ne moremo nameniti zahtevnejši vzreji. V tem primeru izberemo najlažji način, tako da v narejence – prašilčke vcepimo kar matičnike iz kakšne dobre družine, ki se je pripravila na roj. Ni pa priporočljivo, da bi ta način postal redna praksa, ker bi s tem v svojem čebelnjaku pospeševali rojilni nagon. Bolje je kupiti matico od dobrega vzrejvalca. Slabši način je, da družina z zasilnim matičnikom v narejencu sama vzgoji matico. Tistim, ki imajo nekoliko večje čebelarstvo, vsaj 20 pridobitnih panjev, se pa že splača potruditi. Da bi poudaril pomembnost dobre matice, naj navedem misli dveh svetovno priznanih čebelarjev in vzrejvalcev, ki jih navaja dr. Rihar v svoji knjigi »Praktično čebelarjenje«: »Ker je matica duša panja, mi ni noben trud, s katerim svoje matice zboljšujem, odveč.« (C. C. Miller) in »Daj mi dobro matico, pa ti bom dal največji letni pridelek na panj!« (G. M. Doolittle). Če se hočemo sami lotiti racionalne vzreje matic, izberemo družino, za katero smo iz zapiskov ugotovili, da je najboljše po donosnosti, mirnosti in drugih lastnostih. To potem uporabimo za matičarja, iz katerega bomo pozneje jemali vzrejni material oz. ličinke za presajanje. Pripravimo rednik, v katerem bodo čebele vzredile matičnike oz. matice. Tudi za to nalogo moramo izbrati do-

Čebelje družine so v Prekmurju letos izdelale že po dve satnici.

Foto: D. Bedek

bro družino in jo že prej pripraviti za ta namen. Deset dni pred dodajanjem vzrejnega gradiva vzamemo redniku matico. Pripravimo umetne matičnike iz voska – te naredimo sami – ali iz plastike. Ene ali druge z voskom prilepimo na vzrejne letvice satnika. Dan pred dodajanjem vzrejnega gradiva v sredino plodišča rednika vstavimo vzrejni satnik. Pregledamo in potrgamo vse zasilne matičnike. Naslednji dan odvezamo vzrejni satnik z umetnimi matičniki in v vsakega kapnemo nekaj razredčenega matičnega mlečka, vanje vcepimo do dva dni stare žerke iz katerega koli panja ter satnik vrnemo redniku. V njem čebele matičnike z ličinkami dobesedno zalijejo z mlečkom. Nato te žerke po 24 urah izločimo in jih zamenjamo s pol dneva do dan starimi žerkami, ki jih vzamemo iz matičarja. Po dvakratnem presajanju žerk so matice nekoliko težje kot drugače vzrejene. De-

Vzrejni satnik

seti dan od dne, ko so bile izbrane žerke presajene v celice, so matičniki godni. Lahko jih takoj uporabimo za narejence, sicer pa jih vstavimo v vzrejne matičnice, v katere smo prej dali kapljico medu, in jih vrnemo redniku. Matice se izležejo 15. do 17. dan od dneva, ko je bilo jajčece položeno v celico. Ko plemenilnike opremimo s sladkornim testom, jih napolnimo s čebelami in jim dodamo matice. Če bomo rednik uporabili še za naslednjo vzrejo, čebele vzamemo iz drugih panjev. V tem primeru moramo v plemenilnike vstaviti matice v matičnicah. Napolnjene plemenilnike postavimo za dva dni v klet, da nastanejo rojčki, nato jih odnesemo na drugo stojišče na plemenitev. Pred leti, ko sem sam vzrejal na tak način, sem plemenilnike odpeljal na plemenilno postajo v Kamniško Bistrico, saj so bili tam hramčki Zandrove mere že pripravljeni. Plemenilna postaja je bila v zaprti dolini, zato skoraj ni bilo možnosti, da bi se bile matice oplodile z neznanimi troti. Seveda sem tja peljal plemenilnike s presejanimi čebelami. Vodja plemenilne postaje je skrbel, da je vsake dve leti menjal rod trotarjev. Izbrane matice – čiste »kranjice« za trotarje je poiskal v Zgornji Savski ali Bohinjski dolini. Tako vzrejene matice so bile zelo kakovostne. Škoda, da zdaj takšnih možnosti ni več, za to pa so različni vzroki in verjetno interesi. Ko so matice oplojene, plemenilnike odpeljemo domov, matice označimo z oznakami s številko in barvo vzrejnega leta in jih postopno uporabimo, ko je zalega pokrita.

Gornji način vzreje matic sem opisal zelo poenostavljeno, le toliko, da si čebelar, ki se s tem še ni ukvarjal, lahko predstavlja potek. Velja za manjše in srednje velike čebelarje. Postopkov in načinov je več, kot je tudi več vrst plemenilnikov in hramčkov. Poklicni vzrejalci matic za zorenje matičnikov uporabljajo inkubator. Vsekakor moje navedbe niso dovolj, da bi se ravnali samo po tem. Seznaniti se moramo, kako pripraviti rednik ali starter, kako vzrejno gradivo in matičarja, kako presajamo žerke, kako pripravimo testo in kako umetne matičnike; kakšne plemenilnike bomo pripravili, kam bomo odpeljali matice na oplemenitev. Vsekakor priporočam, da čebelar, ki bi se že lezel resno lotiti vzreje, čeprav le za svoje potrebe, vzame v roke knjigo dr. Riharja »Vzrejammo boljše čebele« ali drugo s področja vzreje, tako da se s tem že prej temeljito seznanimo. Z vestnim delom mu bo uspelo, dobri rezultati pa mu bodo v posebno zadovoljstvo.

Kratka navodila za začetnike

- Pazite na moč družin in opazujte dogajanje v panjih!
- Ko je zaleženih sedem do osem satov zalege, postopno premeščajte po dva ali tri pokrite sate v mediš-

ča, v plodišča pa izdelane satnice. Ko ste porabili vse nastavljene satnice, vstavite nove v plodišče!

– Družine pregledajte vsakih osem do deset dni!

– Če je katera izmed družin premočna in se bojuje, da bi se začela pripravljati na roj, vzemite iz panja dva sata zalege in sat medu ter naredite rezervno družino; dodajte še dve satnici! Naslednji dan dodajte matico, lahko tudi zrel matičnik! Če je niste prepeljali na drugo lokacijo, družinico obvezno krmite s tekočo hrano!

– Kontrolirajte naravni odpad varoj!

– Iz gradilnika izrežite pokrito trotovsko zalego! Dobro pregledajte hube trotovske zalege, da ugotovite stopnjo okuženosti z varoo!

– Če je vreme ugodno in v bližini paša, je lahko proti koncu meseca medišče že polno. Ko bodo sati do polovice ali vsaj tretjine pokriti, je med zrel in ga lahko iztočite.

– Pazite na higieno pri točenju!

BORUT PREINFALK, dr. vet. med.
Veterinarska fakulteta Ljubljana,
Nacionalni veterinarski inštitut

VETERINARSKI NASVETI ZA MAJ

Ta mesec dosežejo čebelje družine vrhunec razvoja, ta pa se nadaljuje tudi junija. Število čebel in število zaleženih celic je občutno večje od števila varoj v družini, zato v tem mesecu praviloma nimamo večjih težav z varoo. Seveda pa nas to ne sme uspavati!

Ta mesec varoo zatiramo izključno z apitehničnimi ukrepi, izjema so le narejenci, ometenci in naravni roji. Pri teh družinah, ki so nekaj časa brez zalege, imamo idealno priložnost, da jih temeljito očistimo zajedavcev. Za ta namen uporabimo kemična ali alternativna sredstva, predvsem oksalno ali mlečno kislino. Najučinkovitejše je pršenje naštetih akaricidnih sredstev po suhih čebelah. Od drugih apitehničnih ukrepov predvsem izrezujemo pokrito trotovsko zalego iz gradilnikov. Površina gradilnika naj obsega vsaj polovico AŽ-sata. Tudi naravno rojenje zelo zavre razvoj varoe, ker je v izrojenju prekinjeno zaleganje, zato en roj ni nikaršna škoda. Poleg tega nam roj izdela še večje število lepih satov, vse to pa pripomore k boljšemu zdravstvenemu stanju naših čebel.

Kot vse kaže, bo to leto verjetno eno bolj problematičnih glede hude gnilobe, saj smo že konec marca prejeli številne prijave novih žarišč. Vsa predavanja in pisanja strokovnih navodil so očitno zaman, saj večina tistih čebelarjev, ki se ubadajo s problemom hude gnilobe, ne bere strokovne literature in ne hodi na predavanja. Skrb zbujajoče je, ker veliko čebelarjev sploh ne opazi, da je z njihovimi čebelami kaj narobe, saj se zganejo šele, ko jim čebele odmrejo ali ko jim za bolezen pove veterinar, ki pride mimogrede pregledat njihove čebele. Navedel bom le najnovejši primer iz svoje prakse. Poklical me je neki čebelar in me prosil, naj opravim pregled njegovih čebel pred prevozom. Ugotovil sem, da so čebele v več kot polovici panjev bolne. Kot sem ugotovil

po pogovoru, je sam naredil vse, da se je bolezen kar najhitreje razširila po čebelnjaku. Maja lani je ogrebel neznan roj, ki mu je sicer izdelal nekaj satnic, vendar je družina že pozno poleti odmrla. Vzrok odmrtja ga ni zanimal, panja pa ni niti izpraznil niti zaprl. Prepustil je čebelam, da so to opravile namesto njega. Ko sem pregledal satje, je bilo na treh od petih satov še po nekaj sto celic pokrite zalege s tipičnimi spremembami na pokrovcih. Ko sva se še pogovarjala o boleznih čebel, sem ugotovil, da o njih nima pojma, čeprav čebelarji že dvajset let. Žal je takih »čebelarjev« še več oz. preveč! Rad bi še enkrat opozoril, da moramo biti na spremembe pri zalegi pozorni **vedno**, kadar pregledujemo čebelje družine. Vsako celico, katere pokrovček je nagrizen ali vdrt, odkrijemo z zobotrebcom in pregledamo vsebino. Če vsebina ni normalna, se posvetujemo s strokovnjakom! Najnujnejše ukrepe za preprečevanje pojavnosti hude gnilobe sem strnil v spodnjih deset zapovedi:

1. V čebelnjak ne prinašajmo ničesar, kar bi lahko bilo okuženo s sporami hude gnilobe, npr. izposojeno orodje, zlasti točilo, nepregledane čebele, tuje satje, tuj med itd.!
2. Vsako leto zamenjajmo tretjino plodiščnega satja!
3. Pred naselitvijo v razkužen panj vse roje za 72 ur shranimo v hladno klet!
4. Ne lovimo tujih rojev na staro satje!
5. Ne krmimo čebel z nepregledanim medom!
6. Preprečujmo ropanje čebel!
7. Redno zatirajmo varoo!
8. Čebele morajo vedno imeti dovolj zdrave hrane in vode ter primeren panj!
9. Skrbimo, da v okolici našega čebelnjaka ni zapuščenih in odprtih panjev!
10. Vedno skrbimo za red in higieno v čebelnjaku in njegovi okolici!

JANEZ GREGORI,
dipl. univ. biol.

RASE – PASME ČEBEL?

Je kranjska čebela pasma ali rasa?

Kadar je govora o kranjski čebeli, je opazna nedoslednost v rabi izraza, s katerim označujemo njeno sistematsko kategorijo. Ob začetku našega periodičnega čebelarskega tiska pred 130 leti, v *Slovenski čebeli*, naletimo na izraz **pleme**, v *Sodobnem čebelarstvu* (1955: 5) je označena kot **zvrst**, v novejših zapisih pa navadno zasledimo izraz **pasma**, tako tudi v knjigi *Od čebele do medu* (1998: 20). Namenimo nekaj več pozornosti temu vprašanju.

O pasmah navadno govorimo, kadar imamo v mislih domače živali, npr. pse, kokoši, kunce, govedo ali konje. Če vse te živali damo na skupni imenovalc, vidimo, da je njihove pasme ustvarjal človek, saj je z odbiro pospeševal določene lastnosti. Del dosežkov lahko vidimo na vsaki razstavi malih živali, na kateri si ogledujemo kunce in golobe različnih barv in oblik. *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (III, 1979: 540) pojem pasma razlaga kot »živali iste vrste, ki se v določenih lastnostih razlikujejo od drugih živali iste vrste: gojil je samo eno pasmo krav ...«. Med različnimi pasmami domačih živali v SSKJ čebela ni omenjena.

Obstoj pasme je povezan s človekovim stalnim nadzorom nad njo. Če živali določene pasme prepustimo same sebi in ne skrbimo za odbiro, postajajo potomci vse bolj podobni izvorni obliki. Tak primer so v naseljih živeči domači golobi, ki so prepuščeni sami sebi. Z leti postajajo vse bolj podobni vrsti, iz katere izhajajo, to je skalnemu golobu.

In čebela – ali sodi v družčino domačih živali? Od živali, ki jih gojimo, ostaja čebela pravzaprav edina neudomačena. Živi namreč tako, kot je živeča v davnini, njeno življenje vodijo naravni nagoni, odziva se na vplive svojega življenjskega okolja. Človek ji priskrbi prostor za domovanje, panj, potem pa se ji skuša bolj ali manj prilagoditi in jo kolikor mogoče usmerjati po svojih željah. Glede na to, kako mu to uspeva, presojujamo, kako dober čebelar je.

Omenimo še eno posebnost čebel, pomembno predvsem, kadar je govora o zakonodaji, ki ureja premikanje ali prevažanje živali, ki jih človek goji, bodisi v okviru države bodisi v evropskem prostoru. Edina od gojenih živali se razmnožuje tako, da se samice pariyo v zraku, in to s tistimi samci, ki so takrat v bližini in zmagajo pred tekmeči. Glede na to je torej naravno parjenje pri maticah povsem nekontrolirano. Za kontrolo

mora poskrbeti človek v širšem prostoru, če hoče preprečiti gensko onesnaževanje, ki ga je pri nas že tako preveč.

Medonosna čebela, kot ji rečemo, se je na ozemlju svoje naravne razširjenosti, to je Evrope, Afrike in Zahodne Azije, neodvisno od človeka prilagajala okolju, v katerem je živeča. Zaradi naravnih pregrad, predvsem gorovij in morij, so bile določene populacije že v davnini osamljene in so se razvijale vsaka po svoje. Razvile so se v samostojne **geografske rase ali podvrste**. V naravoslovnih slovarjih in leksikonih najdemo za izraz rasa navadno razlago, da je to »skupina osebkov znotraj vrste, ki se medsebojno razmnožujejo in so genetsko različni od osebkov drugih takih skupin iste vrste. Navadno so te skupine geografsko osamljene druga od druge in ne prihaja do pretoka genov.« To so pravzaprav podvrste, ki jih sistematičarji na podlagi določil kodeksa zoološkega poimenovanja označujejo z latinskimi imeni. Tako pri medonosni čebeli, *Apis mellifera*, dandanes razlikujejo kar 25 različnih podvrst ali ras (F. Ruttner, *Naturgeschichte der Honigbienen*, 1992: 196), nam najbližji sta kranjska, *A. m. carnica*, in italijanska čebela, *A. m. ligustica*.

Poglejmo še čebelo buckfast, o kateri tudi večkrat teče pogovor. Njen nastanek ni naraven, saj jo je vzredil Adam Kehrle (ali brat Adam), ko je s križanjem različnih ras iskal primerno čebelo, s katero bi lahko čebelarili na Britanskem otočju, kajti tamkajšnja avtohtona čebela je zaradi pršice skoraj izumrla. Čebela buckfast je umetno vzrejena čebela, križanec različnih ras, edina, za katero bi lahko rekli, da je pasma. Če bi jo človek prepustil samo sebi, bi se spreminjala, dokler ne bi dosegla lastnosti izvornih podvrst. Zato te čebele ne zasledimo na seznamih zdaj znanih ras medonosnih čebel.

In kako čebelo uvršča tuja čebelarska literatura? Eno temeljnih enciklopedičnih del Dadant & Sons, Inc., *The Hive and Honey Bee* (1993), ki ga je uredil J. G. Graham, pri sistematičnem čebel govori o geografskih rasah, kratko rasah, ali podvrstah. Tudi F. Ruttner v omenjenem delu govori o podvrstah oziroma o geografskih rasah ali kratko o rasah. Po tem Ruttnerjevem delu (glej str. 197–198) je prirejen tudi na začetku omenjen prispevek v knjigi *Od čebele do medu*, vendar vir, iz katerega so povzeti podatki, ni naveden. Prireditelj besedila je izraz rasa poslovenil v pasma.

Omenimo še eno potrditev, da čebela ne sodi med »pasma domačih živali«. V zvezi s kranjsko čebelo govorimo tudi o njenih **ekotipih**, ki so značilni za posamezna območja Slovenije. Strokovna literatura (npr. *Oxford Dictionary of Ecology*, 1998) opredeljuje ekotip kot »krajevno prilagojeno populacijo splošno razširjene vrste. Take populacije kažejo majhne spremembe v morfologiji in/ali fiziologiji, kar se navezuje na habitat, in so dedne. Uspešno se križajo z ostalimi ekotipi iste vrste.« Pasma domačih živali pa so plod človekove odbire, zato v zvezi z njimi seveda ne moremo govoriti o kakšnih ekotipih. Tudi to potrjuje, da čebele po tej strani ne moremo mešati s pasmami domačih živali (čeprav *Zakon o živinoreji* obravnava oboje). Govoriti o pasmi in njenih ekotipih je, rečeno v prisposodbi, mešanje hrušk in jabolk. **Kranjska čebela ni pasma, ampak rasa ali podvrsta, z bolj ali manj prepoznavnimi ekotipi.**

Na kratko še odgovor na večkrat zastavljeno vprašanje o pisanju znanstvenega imena čebele: Je pravilno *Apis mellifera* ali *Apis mellifica*? Dvojno poimenovanje živali in rastlin je uvedel genialni naravoslovec Carl Linnaeus (ali Linné). Prvo ime pomeni rod, drugo pa vrsto. Poenostavljeno rečeno sta to nekakšna priimek in ime. Znanstveniki dajo neki živali ime na podlagi predhodnega opisa. Avtor imena tako postane sestavni del imena vrste. Prvi opis medonosne čebele je leta 1758 objavil Carl Linnaeus v svojem znamenitem delu *Systema naturae* in ji dal ime *Apis mellifera* (čebela, ki nosi med), leta 1761 pa je v delu *Fauna Svecica* ime spremenil in jo imenoval *Apis mellifica* (čebela, ki dela med). Znanstvena poimenovanja živali ureja *Mednarodni kodeks zoološke nomenklature*. Ta določa, da je veljavno samo tisto ime, ki je bilo zapisano prvo, v našem primeru torej *mellifera*. Glede na to je popoln in edino pravilen zapis vrste medonosna čebela skupaj z avtorjem torej ***Apis mellifera* Linnaeus 1758**. Podobno je tudi pri poimenovanju podvrst, s tem da je na koncu zapisan še avtor imena podvrste. V primeru kranjske čebele je popoln zapis ***Apis mellifera carnica* Pollmann 1879**.

Pri nekaterih vrstnih (in podvrstnih) znanstvenih imenih vidimo, da je avtor imena zapisan v oklepaju, pri drugih pa brez oklepaja. Raba oklepaja ima po nomenklaturem kodeksu določen pomen. Če je, kot v našem primeru, avtor imena čebelo uvrstil v rod (v našem primeru *Apis*), katerega ime je še dandanes veljavno, potem avtorja pišemo brez oklepaja. Če pa je avtor zapisan v oklepaju, to pomeni, da je žival uvrstil v rod, ki ima po zdajšnji sistematiki drugačno ime. Oglejmo si primer. G. A. Scopoli je leta 1763 v svojem delu *Entomologia carniolica* prvi opisal vrsto čmrlja in mu dal

ime *Apis argillacea*, zdaj pa so čmrlji uvrščeni v samostojen rod *Bombus*. Tako znanstveno ime te vrste pravilno zapišemo *Bombus argillaceus* (Scopoli 1763).

Mogoče se komu zdi takšno poimenovanje vrst nesmiselno in zapleteno. Vendar moramo pomisliti na to, da je bilo treba poimenovati na milijone živali in rastlin. Tako se je dogajalo, da je več raziskovalcev neodvisno popisalo isto vrsto in ji dalo različna imena. Po revizijah je ostalo veljavno ime, ki je bilo zapisano prvo, preostala imena pa so postala t. i. sinonimi ali sopomenke. Tako pri starih zapisih imen živali in rastlin velikokrat sploh ne bi mogli ugotoviti, za katero vrsto gre, če ne bi bilo ob njem zapisano tudi ime avtorja.

V slovenskem poimenovanju naše čebele se je ustalilo ime **kranjska čebela** ali kratko **kranjica**. Prednost gre prvemu, drugo pa uporabljamo v kontekstu, seveda, kadar je govor o čebelah. Dvoumen bi bil npr. naslov v časopisu »Kranjice so vse bolj napadalne ...!« Uporabljamo tudi ime **kranjska sivka** ali kratko **sivka**, pač zaradi barve čebele. Zadnje čase je vse večkrat omenjena čebela **carnica** (beri: karnika), slišati pa je tudi različne razlage, kakšna čebela naj bi se skrivala za tem imenom. Tako lahko slišimo, da naj bi ime kranjska čebela pomenilo našo čebelo, carnica pa naj bi bilo ime za kranjsko čebelo v evropskem prostoru njene poselitve, torej v širšem smislu, prav tako pa tudi, da je carnica strokovno ime za našo čebelo, ime kranjska čebela pa naj ne bi bilo nič drugega kot trgovsko ime. **Ime carnica uporabljajo v nemško govorečih deželah in ni nič drugega kot v splošno rabo prevzeto strokovno ime podvrste *A. m. carnica*, to je kranjske čebele.**

Vendar skušajo nekateri tuji avtorji napeljati vodo na tuj mlin. Ruttner v že omenjenem delu na 67. strani imenuje podvrsto *A. m. carnica* Carnica ter dodaja, da je ta čebela znana tudi pod imeni »Kärtner- oder Krainer Biene (Englisch Carniolan)«, kar pomeni »koroška- ali kranjska čebela (angleško kranjska)«. Na 197. strani jo v sistematskem pregledu imenuje kar »**Kärntnerbiene – oder Carnica**«. Torej »**koroška čebela ali carnica**«. Tu je pa že jasno, kam pes taco moli, zato moramo stvari takoj postaviti na pravo mesto. Slovencem se tuje nekoliko bolj sveti, radi sprejemamo za svoje kakšne tuje besede, čeprav ne vemo natančno, kaj pravzaprav pomenijo. Tako marsikdo že govori o carnici, za vogalom te pa vpraša, kakšna je pravzaprav ta čebela. **Carnica ne pomeni nič drugega kot kranjska čebela, kranjica ali sivka, zato dosledno uporabljajmo svoja lepa domača imena.** Kadar pa smo v družbi tujih sogovornikov prisiljeni uporabljati ime carnica, imejmo vedno v mislih, da je to samo sopomenka za kranjsko čebelo.

BZ BZ
BZ BZ
BZ BZ

Čebelarški kongres

SPOMINSKI KOVANCI – APIMONDIA 2003

Ob svetovnem čebelarškem kongresu APIMONDIA 2003, ki bo avgusta v Ljubljani, smo izdali spominske kovanke, da bi na ta način trajno zaznamovali ta, tako za čebelarje kot za našo državo, izjemno velik dogodek.

Simbolika kovancev – kranjska čebela in Slovenija – je simbol, ki ga bodo spoznali vsi, tudi tisti, ki ne vedo, kje je Slovenija, in tisti, ki ne vedo, kako pomembno je čebelarjenje za Slovenijo.

Drugi del kovanca simbolizira spomin na čebelarški kongres APIMONDIA 2003, kongres, ki ga v Sloveniji verjetno zelo dolgo ne bo več.

Ostala pa vam bosta kovanec s simboliko kranjske čebele in spomin na neponovljiv kongres APIMONDIA 2003.

	zlatnik čistine 900/000 MPC	zlatnik čistine 585/000 MPC	srebrnik čistine 925/000 MPC
24 mm – 7 g	A 33.000,00	D 20.000,00	G 4.500,00
27 mm – 10 g	B 46.000,00	E 32.000,00	I 6.300,00
32 mm – 20 g	C 84.000,00	F 57.600,00	J 7.500,00

Kovanci so v darilni embalaži s certifikatom proizvajalca.

NAROČILNICA

Nepreklicno po povzetju naročam:

(Vpišite črko pred izbranim kovancem) _____, _____, _____
 (Štev. kosov) _____, _____, _____
 (Po ceni) _____, _____, _____

PLAČILO NA OBROKE (*obkroži*): **1 obrok – 2 obroka – 3 obroki – 4 obroki**

Če ste se odločili za plačilo v več obrokih, boste kovanke prejeli po plačilu zadnjega obroka.

Ime in priimek: _____
 Naslov naročnika: _____
 Davčna številka: _____ Telefon, fax: _____
 E-pošta: _____

Naročilnico pošljite po pošti, faxu ali E-pošti na naslov:

RODAS, d.o.o.
Ljubljanska 14
3000 Celje, SLOVENIJA

Telefon: 00 386 3 492 40 40 – Telefon/Fax: 00 386 3 54 82 553

E-pošta: rodas@volja.net – E-pošta: rodas.romana@volja.net

Za vse dodatne informacije pokličite – **RODAS, d.o.o.** – tel. 03/ 492 40 40

Na podlagi sklepov UO ČZS z dne 21. 12. 2002 in ob upoštevanju 4. člena 2. in 6. odstavka Zakona o veterinarstvu, Uradni list RS, št. 33/5. 5. 2001, in 109. člena Pravilnika o pogojih zdravstvene ustreznosti živil živalskega izvora, Uradni list RS, št. 38/10. 5. 2000, ter ob upoštevanju REGULATIVE (EU), št. 1804/1999, točka 6(e), je UO ČZS na svoji redni seji, 25. januarja 2003, s sklepom št. 176 sprejel dokument:

SONARAVNO ZATIRANJE VAROE V SLOVENSKEM ČEBELARSTVU »DOKTRINA«

Po dvajsetih letih, odkar se je v naših čebelnjakih pojavila varoa, so razmere takšne, da je treba odločno strokovno ukrepati. Razlogi za to so:

1. Vsa prizadevanja zadnjih 20 let, tako pri nas kot tudi drugod po svetu, so pokazala, da zajedavca *Varroa destructor* ni mogoče izkoreniniti. Varoza je postala kronična bolezen čebel, ki zahteva ustrezno obravnavo.

2. Uporaba najrazličnejših akaricidov za zatiranje varoe je nevarna, ker utegne onesnažiti čebelje pridelke.

3. Razvoj metod za sonaravno zatiranje varoe z uporabo mravljinčne in oksalne kisline, ki sta tudi naravni sestavini čebeljih pridelkov, je šele v zadnjih letih dosegel takšno stopnjo, da jih je mogoče učinkovito in varno uvesti v široko čebelarstvo prakso.

V tej »Doktrini« so izmed različnih, sicer učinkovitih sredstev in metod, izbrana le tista sredstva in metode, ki zagotavljajo higiensko neoporečnost čebeljih pridelkov, ki so učinkovita, preprosta za uporabo in najcenejša, ter tista, katerih uporaba (ob upoštevanju strokovnih navodil) ne ogroža čebel in tudi ne čebelarja.

Podrobno so opisani trije ključni in tudi obvezni koraki pri zatiranju varoe, in sicer:

- I. **PREPREČEVANJE ŠIRJENJA VAROE,**
- II. **UGOTAVLJANJE VAROE** in
- III. **ZATIRANJE VAROE.**

I. PREPREČEVANJE ŠIRJENJA VAROE

Širjenje varoe preprečujemo z omejevanjem invazije varoe v zdravljene družine in z ukrepi za zmanjšanje razvoja varoe v čebelji družini. Za doseg te ciljeve so po tej »Doktrini« obvezni naslednji ukrepi:

Promet s čebeljimi družinami – Nakup in prodaja sta dovoljena samo s čebeljimi družinami, za katere je v čebelarstvu vodena evidenca o zatiranju varoe, v zadnjem tednu pred prodajo pa tudi podatek o naravnem odpadu varoj/dan.

Odgovornost za neoporečnost čebeljih družin glede varoe v celoti prevzame tisti, ki daje čebele v promet.

Pravilna razporeditev prevoznih čebelnjakov na paši – Prevozni čebelnjaki, pripeljeni na pašo, morajo biti med seboj oddaljeni najmanj 200 m, od stalnega čebelnjaka na pasišču pa najmanj 500 m. Čebelnjaki morajo biti razporejeni tako, da čebele posameznih čebelnjakov nimajo

skupnega koridorja do pasišča. Za pravilno razporeditev čebelnjakov na pasišču so odgovorni upravljavci pasišč in čebelarji, ki pripeljejo čebele na pašo.

Sočasno zatiranje varoe je obvezno v vseh čebelnjakih na geografsko sklenjenem območju oziroma v vseh čebelnjakih, katerih stojišča so na preletni razdalji. Za izvedbo sočasnega zatiranja varoe so odgovorni čebelarji in čebelarska društva na določenem geografskem območju.

Obvezno je zatiranje varoe v rojih in narejencih, ko v njih ni zalege.

Izvajanje obveznih apitehničnih ukrepov v pridobitnih družinah od aprila do julija – Uporaba gradilnih satov in izrezovanje pokrite trotovske zalege in/ali uporaba lovilnih satov, narejanje novih družin s pokrito zalego ter ob upoštevanju splošnih ukrepov dobre čebelarske prakse. Za izvajanje apitehničnih ukrepov so odgovorni lastniki čebel, zato morajo voditi tudi dnevnik izvedenih ukrepov.

II. UGOTAVLJANJE VAROE

Za pravočasno, učinkovito in racionalno zatiranje varoe je pomemben podatek o stopnji napadenosti čebeljih družin. Zaradi tega je zelo pomembno ugotavljanje števila varoj v čebeljih družinah. Stopnjo napadenosti čebeljih družin ugotavljamo s štetjem naravno odpadlih varoj na vstavljenih podničnih vložkih. Na podlagi ugotovljenega števila odpadlih varoj/dan ukrepamo po navodilih veterinarjev specialistov za bolezni čebel (VF–NVI) in v skladu s Programom ČZS za zatiranje varoe, sprejetim na podlagi te »Doktrine«.

Kdaj ugotavljamo število naravno odpadlih varoj v čebeljih družinah?

1. Vsekakor vsaj 25 dni pred pričakovano prvo spomladansko pašo, saj si s tem zagotovimo možnost pravočasnega zatiranja varoe pred začetkom paše, če bi bilo to v fazi uvajanja »Doktrine« potrebno. Po uvedbi »Doktrine« spomladansko zatiranje ne bo več potrebno.

2. Pred obveznim zatiranjem varoe po zadnji paši julija oziroma avgusta je treba proti koncu julija obvezno ugotoviti stopnjo napadenosti družin.

3. Tri tedne po končanem julijsko-avgustovskem zatiranju varoe je treba ugotoviti učinkovitost izvedenega zatiranja.

4. Učinkovitost zatiranja ugotavljamo tudi tri tedne po končanem zatiranju varoe, ki ga redno opravimo v prvi polovici septembra (po možnosti ob lepem vremenu), ko so čebele že nakrmljene za zimo.

5. Da ugotovimo potrebo po zimskem zatiranju varoe, število naravno odpadlih varoj obvezno ugotavljamo tudi sredi oktobra.

Stopnjo napadenosti obvezno ugotavljamo julija oz. avgusta ter sredi oktobra, preostali pregledi so priporočljivi predvsem v prvih letih uvajanja sonaravnega zatiranja varoe, saj bomo na ta način spoznali gibanje napadenosti čebeljih družin s tem zajedavcem in si pridobili izkušnje. Praksa pa kaže, da je stalno nadziranje števila naravno odpadlih varoj v vseh družinah še kako koristno za racionalno in učinkovito obvladovanje tega zajedavca.

Vsakokratno ugotavljanje naravnega odpada varoj na podničnih vložkih obvezno dokumentiramo v čebelarskem dnevniku. Vanj moramo zapisati oznako panja, datum vstavljanja vložkov, datum štetja odpadlih varoj, število odpadlih varoj in izračunano povprečno število odpadlih varoj/dan.

III. ZATIRANJE VAROE

1. ZATIRANJE VAROE V DRUŽINAH S POKRITO ZALEGO

1.1. Zatiranje z večdnevnim izhlapevanjem mravljinčne kisline

Če je naravni odpad varoj v sprejemljivih mejah, jih je treba v obdobju, ko je v družini zalega, praviloma zatirati dvakrat, in sicer:

- a) ob koncu julija ali avgusta, po iztočenju medu na zadnji paši ter**
b) v prvi polovici septembra, ko so čebele že nakrmljene za zimo.

Za julijsko oz. avgustovsko ter septembrsko zatiranje je bila na podlagi izkušenj in priporočil svetovnih in naših strokovnih institucij izbrana metoda z uporabo 85-odstotne mravljinčne kisline v ustreznih hlapilnikih.

Ker je količina izhlapele kisline odvisna od temperature, je pomembno, da uporabimo hlapilnik, ki zagotavlja predpisano izhlapevanje kisline brez ročnega uravnavanja in obveznega nadzora, če je temperatura v okolju od 13 do 35 °C.

Če redno ugotavljamo število odpadlih varoj/dan, se lahko izkaže, da je pri določenem številu družin potrebno le eno od teh dveh zatiranj, v nekaj družinah pa celo nobeno, tako da bo zadoščalo le zimsko zatiranje, če bo to pokazala kontrola naravnega odpada varoj. Nasprotno pa lahko najdemo tudi družino, ki bo imela toliko varoj, da bo avgusta in septembra izjemoma potrebno tudi trikratno zatiranje.

Program poletnega zatiranja varoe in podrobna navodila bo na podlagi te »Doktrine« pripravil laboratorij za čebele pri VF-NVI v sodelovanju s strokovno komisijo pri ČZS.

1.2. Zatiranje s šest- do deseturnim izhlapevanjem mravljinčne kisline

Zaradi negativnih stranskih učinkov metoda šok terapije ni priporočljiva in ni sestavni del postopkov zatiranja po tej »Doktrini«.

Šok terapija je bila nujno zlo v obdobju, ko nismo imeli ustreznih hlapilnikov.

1.3. Zatiranje z eteričnimi olji

Poleg uporabe mravljinčne kisline kot osnovnega sredstva za zatiranje varoe v obdobju, ko je v čebeljih družinah pokrita zalega, je dovoljena tudi uporaba pripravkov na podlagi timola in drugih eteričnih olj. Uporaba teh pripravkov je primerna le, če nimamo ustreznih hlapilnikov, ki zagotavljajo predpisano izhlapevanje mravljinčne kisline brez ročnega uravnavanja pri temperaturah od 13 do 35 °C.

Uporaba eteričnih olj ima namreč nekaj pomembnih slabosti v primerjavi z uporabo mravljinčne kisline. Ta sredstva so manj učinkovita, ker ne uničujejo varoj v pokriti zalegi. Uporabna so le v temperaturnem območju od 15 do 25 °C. Ker je izhlapevanje precej odvisno od temperature okolja, je pri višjih temperaturah zaradi močnega vonja teh sredstev velika nevarnost onesnaženja pridelkov in ropanja. Ne glede na to, da so to sicer naravna sredstva, jih zaradi teh razlogov »Doktrina« ne priporoča in niso njen sestavni del.

Od pomladi do iztočenja medu zadnje paše v sezoni NI DOVOLJENA UPORABA NOBENEGA SREDSTVA ZA ZATIRANJE VAROE. **Po uvedbi »Doktrine« te potrebe preprosto ne bo več.**

2. ZATIRANJE VAROE V DRUŽINAH BREZ ZALEGE

Uporaba oksalne in mlečne kisline

V obdobju, ko v družinah ni zalege, se je kot najboljšo sredstvo za zatiranje varoe doslej izkazala oksalna kislina. V naših podnebnih razmerah je pri pridobitnih družinah čas brez zalege najbolj zanesljivo od sredine novembra do sredine januarja, zato zatiranje varoe v tem obdobju imenujemo tudi zimsko zatiranje. Pri rojih in narejencih uporabimo oksalno ali mlečno kislino takrat, kadar so le-ti brez zalege. Namen zimskega zatiranja je uničenje še preostalih zajedavcev, tako da bodo čebele družine spomladi tako rekoč brez varoe.

Za zimsko zatiranje varoe z oksalno kislino so v čebelarških inštitutih doslej razvili in tudi **glede učinkovitosti** v praksi temeljito preizkusili **tri enakovredne** metode, in sicer: metodo pršenja, metodo kapanja in metodo izparevanja oksalne kisline. V čebelarški praksi se je izkazalo, da je najprimernejša metoda kapanja, ker je najpreprostejša, zahteva najmanj časa in je za čebelarja tudi najbolj **varna**.

Zaradi vsega tega »Doktrina« priporoča **metodo kapanja**.

V skladu z navodili Veterinarske fakultete – Nacionalnega veterinarskega inštituta (VF–NVI) za kapanje uporabljamo 3,5-odstotno raztopino oksalne kisline – dihidrat lekarniške kakovosti v sladkani vodi.

Zimsko zatiranje varoe s kapanjem oksalne kisline po čebelah v ulicah med sati praviloma izvajamo **samo enkrat**.

Ker je **mlečna kislina** manj učinkovita in ker je delo z njo precej zamudno, je »Doktrina« **ne priporoča** za zimsko zatiranje varoe v pridobitnih družinah. V rojih in narejenjih je v obdobju, ko so le-ti brez zalege, primerna tako uporaba oksalne kot mlečne kisline.

Pravilno izvedeno sonaravno zatiranje varoe po tej »Doktrini« zagotavlja dobro prezimitev čebeljih družin, prav tako pa tudi, da v čebeljih družinah do konca pašne sezone v naslednjem letu ne bo več treba zatirati varoj.

SKLEPI

Letni program in podrobna navodila za izvajanje sonaravnega zatiranja varoe na podlagi te »Doktrine« bo tako kot doslej pripravljala Veterinarska fakulteta – Nacionalni veterinarski inštitut v sodelovanju s strokovno komisijo ČZS in v skladu s sprejetim programom izvajanja »Doktrine« v UO Čebelarške zveze Slovenije.

Pomembno vlogo pri uvajanju in izvajanju vseh sestavin sonaravnega zatiranja varoe bodo imela čebelarstva društva, po novem zakonu o veterinarstvu pa tudi veterinarski pomočniki v čebelarstvu.

ČZS bo v sodelovanju z VF–NVI to »Doktrino« prilagajala in dopolnjevala glede na nove raziskovalne dosežke, ki bodo uveljavljeni tudi v čebelarški praksi.

Čebelarstva zveza Slovenije se s sprejetjem te »Doktrine« dejavno vključuje v program pridelave zdrave hrane v Sloveniji. Čebelarstva zveza Slovenije zato poziva vse člane in tudi nečlane, naj se vključijo v ta program, saj jim bo večja kakovosti pridelkov, ki jo lahko dosežemo z delom na podlagi te »Doktrine«, zagotavljala tudi uspešnejše trženje. Pri uvajanju te »Doktrine« bo ČZS v sodelovanju z VF–NVI svojim članom omogočila tudi vso strokovno pomoč.

Organizirano uvajanje sonaravnega zatiranja varoe se bo začelo, ko bo »Doktrino« na svoji seji sprejel UO ČZS.

Vzporedno z uvedbo sonaravnega zatiranja varoe, ko čebelji pridelki ne bodo več obremenjeni z nenaravnimi ostanki, je nujno preiti tudi na uporabo satnic, izdelanih iz deviškega voska (trotočina, pokrovci). Vosek iz izločenega starega satja, ki vsebuje ostanke akaricidov, ne sme priti nazaj v čebelji panj, ampak ga je treba uporabiti za druge namene (sveče in podobno).

Dokument »SONARAVNO ZATIRANJE VAROE V SLOVENSKEM ČEBELARSTVU – DOKTRINA« je nastal po tehtni strokovni presoji številnih raziskovalnih dosežkov, ki so bili v zadnjih štirih letih temeljito preizkušeni tudi v široki čebelarški praksi in so pri zatiranju varoe z mravljinčno in oksalno kislino dali zanesljivo dobre rezultate v več evropskih državah in tudi pri nas. Doktrino je pripravila komisija za zdravstveno varstvo čebel pri ČZS v sodelovanju z VF–NVI. koridorja do pasišča. Za pravilno razporeditev čebelnjakov na pasišču so odgovorni upravljavci pasišč

Bolezni čebel

Dr. JOŽE ŠNAJDER,
predsednik komisije za zdravstveno
varstvo čebel

ZATIRANJE VAROE BREZ ZDRAVIL Nove možnosti uporabe mravljinčne in oksalne kisline

Zakaj šele zdaj?

Stanje na področju uporabe mravljinčne in oksalne kisline pri zatiranju varoe čebel se je občutno izboljšalo šele v zadnjih nekaj letih, čeprav so ju začeli uporabljati že pred 20 leti, ko je varoa začela povzročati škodo v naših čebelnjakih. Prva leta njune uporabe niso bila vzpodbudna. Varoe so sicer odpadle, odmrlle pa so tudi matice in čebele. Vzroka za neuspehe sta bila pomanjkljivo znanje za uspešno uporabo teh kislin ter neustrezni pripomočki za izhlapevanje. Zato je odpor do zatiranja varoe s kislinami pri veliki večini čebelarjev ostal vse do danes. Nato so se na tržišču pojavila zdravila za zatiranje tega zajedavca. Prvo res učinkovito zdravilo je bil *amitraz*, še boljši pa *fluvalinat*. Kazalo je, da je problem varoe rešen, zato je zamrlo tudi zanimanje za nadaljnji razvoj in uvajanje novih metod za uporabo mravljinčne in oksalne kisline. Streznitev in odločilni preobrat sta se pojavila šele v zadnjih šestih ali sedmih letih, razlogi za to pa so:

1. hiter razvoj odpornosti varoe na zdravila, zaradi česar so bila potrebna vedno nova;
2. kopičenje ostankov teh zdravil v čebelnjih panjih;
3. nevarnost pojava ostankov zdravil v čebelnjih pridelkih;
4. sprejetje strogih zakonskih predpisov glede ostankov zdravil v medu in drugih čebelnjih pridelkih.

V takšnih razmerah se je zelo povečalo zanimanje za naravne kisline, kot sta mravljinčna in oksalna, ki sta tudi naravni sestavini medu. Strokovnjaki so se zadeve lotili resno in v nekaj več kot petih letih razvili ter v čebelarški praksi temeljito preizkusili tako strategijo kot nova sredstva in metode za preprosto, varno in učinkovito uporabo mravljin-

ne in oksalne kisline pri zatiranju varoe. Pri tem so bile dobrodošle dobre in slabe izkušnje vseh tistih, ki so 10 ali celo 20 let bolj ali manj uspešno na ta način zatirali varoo, čeprav z veliko truda in potrpljenja. Nova sredstva in metode ter ustrezni programi, ki so bili razviti za uporabo mravljinčne in oksalne kisline v zadnjih nekaj letih, zdaj tako manjšim kot velikim čebelarstvom omogočajo preprosto, učinkovito in varno zatiranje varoe pri čebelah.

In katere probleme je bilo predvsem treba rešiti?

- Pri mravljinčni kislini je bilo treba **razviti hlapilnik**, ki bi po vstavitvi v panj omogočal počasno (več ur trajajoče) povečevanje koncentracije kisline v panju, preden bi ta dosegla predpisano vrednost, tako da se čebele pri tem ne bi vznemirile. Hkrati bi moral pet, deset ali celo 14 dni brez ročnega uravnavanja zagotavljati predpisano količino izhlapele kisline na dan, tudi ob morebitnem spreminjanju zunanje temperature v razponu od 13 do 35 °C.

- Pri oksalni kislini je bilo treba **določiti** optimalno koncentracijo raztopine oksalne kisline, ki bi zanesljivo uničila varoe, hkrati pa ne bi prizadela čebel in matice, ter **razviti** preprost, učinkovit in varen (tako za čebelarja kot za čebele) način vnašanja oksalne kisline v panj.

Ker sta bila omenjena problema zadovoljivo rešena in tudi v široki čebelarški praksi temeljito preizkušena, je dozorel čas, da tudi v slovenskem čebelarstvu dobimo dokument o uvedbi zatiranja varoe brez uporabe kemičnih sredstev v **vsa čebelarstva**, če hočemo še naprej pridobivati zdrave čebelje pridelke. Dr. Liebig je v svojem predavanju v Celju zelo jasno povedal: »Če hočemo, da v medu ne bo

Hlapilnik z medicinsko steklenico (MS) v nakladnem panju

Foto: dr. G. Liebig – s seminarja Celje 2003

Hlapilnik (BS 05) v AŽ-panju

ostankov zdravil, je edino jamstvo za to, da jih pač ne vstavljamo v panj.« Komisija za zdravstveno varstvo čebel pri ČZS je zato na podlagi tujih in naših strokovnih ugotovitev pripravila dokument z naslovom »**SONARAVNO ZATIRANJE VAROE – DOKTRINA**«, upravni odbor pa ga je na svoji redni seji, 25. januarja 2003, s sklepom št. 176, tudi sprejel.

Da bi našim čebelarjem pokazali, kako izvajati tako doktrino tudi v čebelarški praksi, smo za uvodno predavanje na seminarju v Celju povabili dr. Liebiga, vodilnega strokovnjaka na tem področju. Dr. Liebig je vodja Inštituta za raziskave v čebelarstvu na Univerzi Hohenheim v Stuttgartu. Osebo se že vrsto let ukvarja s temi raziskavami in tudi uspešno čebelari z več kot 200 panji, v katerih varoo obvladuje z mravljinčno in oksalno kislino, pri narajencih pa uporablja tudi timol. Na podlagi njegovih in naših novejših praktičnih izkušenj pri zatiranju varoe, predvsem z naravnimi kislinami, bomo DOKTRINO predstavili v treh nadaljevanjih, in to s povsem praktičnega vidika, ki bo vsakemu čebelarju omogočil, da že prvo leto uvede ta način zatiranja. Zdaj ni več potrebe, da bi čebelar sam preizkušal številne, v literaturi opisane metode in si več let pridobival izkušnje, preden bi se usposobil za obvladovanje varoe z mravljinčno in oksalno kislino. Kako se mora praktično pripraviti na sodoben način zatiranja varoe ob koncu pašne sezone, bomo podrobno pojasnili v prihodnjih dveh številkah Slovenskega čebelarja.

Kako je mogoče uspešno obvladovati varoo?

Splošno je znano, da za zdravljenje posameznih obolenj pri ljudeh ne zadošča samo uporaba zdravil. Pomembni so

tudi izogibanje okužbi, skrb za dobro kondicijo in odpornost, ugotavljanje obolenja ter postavljanje pravilne diagnoze, šele potem pa tudi zdravljenje. Po zdravljenju je zelo pomembno tudi ugotoviti, ali je bilo zdravljenje uspešno. Vse to velja tudi pri obvladovanju varoe čebel, ne glede na to, katera sredstva uporabljamo za zatiranje. Prva točka v načrtu uspešnega obvladovanja varoe je **stalna skrb za močne in zdrave čebelje družine**, saj pri močnih družinah bolje poteka tudi zatiranje varoe. Druga je preventiva, pri kateri skrbimo, da varoa ne vdre v naše družine. Tretja točka poudarja, kako zelo je koristno, če z apitehničnimi ukrepi preprečujemo pretiran razvoj varoj v družinah. Četrta je za pravočasno in ustrezno zdravljenje zelo pomembno, da na podlagi ugotavljanja naravnega odpada varoj nadziramo stopnjo napadenosti družin z varoo. Tudi po zatiranju varoe moramo obvezno preveriti učinkovitost zatiranja, spet z ugotavljanjem njihovega naravnega odpada. Veliko, celo preveč čebelarjev je že izgubilo čebele, ker niso preverili učinkovitosti zatiranja ali ker niso spremljali stopnje napadenosti in so zatiranje izvedli prepozno. Tudi dr. Liebig je v svojem referatu prepričljivo povedal: »Kdor hoče biti pri alternativnem zatiranju varoe tudi uspešen, mora za to storiti nekaj več kot samo zatirati.«

Za dober uspeh je treba upoštevati lastnosti posamezne kisline in zunanje razmere. Pomembna lastnost mravljinčne kisline je, da uničuje tudi varoe v pokriti zalegi, in to takoj, ko koncentracija hlapov kisline doseže predpisano vrednost. To je izjemno pomembno zlasti julija in avgusta, ker s tem ohranimo tudi številne zimske čebele, ki so še v zalegi. Vendar je mravljinčna kislina uporabna le pri višjih temperaturah (več kot 15 °C), ker je učinkovita le z izhla-

Tabela 1: **Koncept zatiranja varoe po DOKTRINI**

BS 05 je različica hlapilnika, namenjena predvsem za AŽ-panj, MS in LD pa sta hlapilnika z medicinsko steklenico in kapalko, predvsem za nakladni panj.

KDAJ?	UKREP	NAMEN	KAKO?
Julij ali avgust	pregled drobirja	ugotavljanje napadenosti z varoo	z naravnim odpadom varoj na podničnem vložku
	zatiranje z mravljinčno kislino	zaščita zimskih čebel pred preveliko napadenostjo z varoo	s 85-odstotno mravljinčno kislino – hlapilnik: v AŽ – BS 05, v LR – MS ali LD ali BS 05, po zadnjem točenju v sezoni
September	zatiranje z mravljinčno kislino		s 85-odstotno mravljinčno kislino – hlapilnik: v AŽ – BS 05, v LR – MS ali LD ali BS 05, po krmljenju za zimo
November ali december	pregled drobirja	ugotavljanje napadenosti z varoo	z naravnim odpadom varoj na podničnem vložku
	zatiranje z oksalno kislino	uničenje še preostalih varoj	kapanje s 3,5-odstotno sladkano raztopino oksalne kisline dihidrat

pevanjem. Za enakomerno izhlapevanje, brez ročnega uravnavanja, pa je potreben tudi ustrezen hlapilnik.

Oksalna kislina ima popolnoma drugačne lastnosti. Njena uporaba ni odvisna od dovolj visoke temperature, saj jo lahko uporabljamo takoj, ko se zunanja temperatura povzpne le nekaj stopinj nad ničlo. Slaba lastnost oksalne kisline pa je, da ne učinkuje na varoo v pokriti zalegi. Kljub temu uporaba obeh kislin v ustrezni kombinaciji zagotavlja popoln uspeh. Ustrezen koncept zatiranja, kot ga določa DOKTRINA, je predstavljen v *Tabeli 1*.

V *Tabeli 1* je pregledno prikazan koncept zatiranja varoo z naravnimi kislinami. Če so bile čebelje družine prejšnje leto pozno jeseni, ko v njih ni bilo več zalege, temeljito očiščene varoj, potem je prvi termin za zatiranje v tem letu druga polovica julija ali avgusta. Prvi ukrep, ki ga moramo izvesti, je, da s štetjem naravno odpadlih varoj na podničnih vložkih ugotovimo stopnjo napadenosti z varoo. Če je stopnja napadenosti velika, moramo varoo zatirati takoj po iztočenju, če pa je stopnja napadenosti manjša in so hkrati še možnosti za dobro pašo, lahko zatiranje preložimo na čas po naslednjem, predvidoma zadnjem točenju. Poglavitna naloga prvega zatiranja je zavarovati razvoj zimskih čebel in s tem zagotoviti, da bodo prihodnje pomlad družine močne. Drugo zatiranje varoj z mravljinčno kislino izvedemo septembra, potem ko so družine že nakrmljene za zimo. Da bi bil uspeh čim boljši, je to zatiranje dobro izvesti ta mesec čim prej, ko so čebele še dejavne, vreme pa je še toplo in suho. Zadnje zatiranje varoo sledi šele novembra ali decembra, in to z oksalno kislino. Ker oksalna kislina ne uničuje varoj v pokriti zalegi, moramo to zatiranje izvesti šele tedaj, ko v družinah ni več zalege. Tudi pred tem

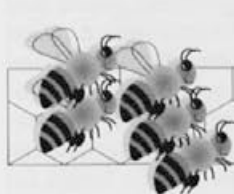
zatiranjem ugotovimo stopnjo napadenosti z varoo. Zelo priporočljivo pa je prav tako ugotavljanje učinkovitosti vsakega zatiranja.

Za uporabo mravljinčne kisline potrebujemo dober hlapilnik. Pri nakladnih panjih se je doslej najbolj uveljavil hlapilnik z medicinsko steklenico s kapalko. Za to različico je značilno, da se koncentracija kisline v panju od začetka zatiranja počasi povečuje, tako da ne vzmira čebel. Pri višjih temperaturah pa ta hlapilnik zahteva menjavo papirnega stenja. Hlapilnik namestimo v prazno naklado. Za uporabo te različice hlapilnika v AŽ-panjih moramo izprazniti medišča.

Za zatiranje varoo v AŽ-panjih je veliko primernejši hlapilnik, ki ga je mogoče pritrčiti na notranjo stran vrat AŽ-panja. V primerjavi s hlapilnikom z medicinsko steklenico in s kapalko je izhlapevanje v tem hlapilniku na začetku še bolj počasno, tako da se čebele na kislino počasi navadijo in jih ne vznemirja. Najpomembnejše pri tem hlapilniku je, da samodejno uravnava intenzivnost izhlapevanja, zato ročno poseganje ni potrebno niti pri večjih temperaturnih spremembah. Ta vrsta hlapilnika je prav tako uporabna tudi v nakladnih panjih.

Na slikah sta prikazana hlapilnik z medicinsko steklenico (MS), vstavljen v nakladni panj, in hlapilnik BS 05, vstavljen v AŽ-panj.

Ne glede na vrsto hlapilnika moramo pri zatiranju varoo z mravljinčno kislino upoštevati, da bo uspeh dober, če bomo imeli tudi **dobre družine**. Kako je treba družine pripraviti na zatiranje varoo, je pokazal tudi dr. Liebig na seminarju v Celju. Več o tem pa v naslednjem prispevku.

Iz društvenega življenja

ANTON ROZMAN,
Častni čebelarSKI
mojster

PRVI KANDIDATI ZA POKLICNE ČEBELARJE PRI ČZS PRED IZPITOM

Čebelarstvo ima v Sloveniji že večstoletno tradicijo, poklic čebelarja pa je nov in ga v Sloveniji šele uvajamo. V izvedbo izobraževanja za čebelarSKI poklic se je vključila tudi ČebelarSKA zveza Slovenije prek svoje komisije za izobraževanje po certifikatnem sistemu izobraževanja za pridobitev kvalifikacije na podlagi izdelane metodologije. Temelj znanja je katalog standardov znanj in spretnosti za poklic čebelar/čebelarica, ki je bil uradno sprejet v okviru zakona o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah v okviru uskladitve izobraževalnega sistema s

tistim v Evropski uniji. Na podlagi teh normativnih vsebin smo v ČZS pripravili postopek za ugotavljanje, potrjevanje in preverjanje znanja ter pri pooblaščenem izvajalcu – Andragoškem centru Slovenije usposobili svoje svetovalce in ocenjevalce. Vsi udeleženci v procesu priznavanja kvalifikacij so pridobili ustreza potrdila in licence, ČZS pa je pri Državnem izpitnem centru vključena v register ugotavljanja, potrjevanja in preverjanja znanja (UPZ) za poklic čebelar/čebelarica.

Na teh izhodiščih in na podlagi avtorskega programa

G. Anton Rožman in go. D. Jezovšek - Korent izročata tečajnikom potrdila.

g. Antona Rozmana smo na ČZS pripravili celosten program izobraževanja in usposabljanja, ki je podlaga za pripravo na izpit za vse kandidate, ki želijo v postopku UPZ pridobiti ustrezno kvalifikacijo.

Razvojna agencija Savinja Žalec, ki deluje v okviru Zavoda Rogaška Slatina iz Rogatica, je po predstavitvi programa seminarja za izobraževanje čebelarjev, ki ga je pripravila ČZS, sprejela pobudo za izvedbo seminarja in ga vključila v program Phare 2000, ki je namenjen spodbujanju neizkoriščenih potencialov podeželja.

V soboto, 22. marca 2003, je tako 50-urni seminar v Žalcu končala prva skupina čebelarjev, v kateri je bilo 60 kandidatov. Program seminarja je pripravila komisija za izobraževanje pri ČZS po programu, ki ga je sprejel upravni odbor ČZS, namenjen pa je pridobivanju novega znanja na podlagi predpisov oziroma kataloga znanj iz čebelarstva, ki je podlaga za preverjanje znanja pri državnih izpitni komisiji.

Takoj po dogovoru s Čebelarstvo zvezo Slovenije je

Udeležba na tečaju je bila zelo dobra.

Razvojna agencija Savinja Žalec razpisala izobraževalni modul iz čebelarstva ter o tem obvestila čebelarska društva na območju Celja, Spodnje in Zgornje Savinjske doline ter Mislinjske doline. Iz teh društev je prejela več kot 60 prijav čebelarjev, ki si želijo pridobiti certifikat oz. poklicno kvalifikacijo, med njimi tudi prijavi dveh čebelark. Finančne stroške tečaja, katerega izvajalec je bila s svojimi predavatelji iz vse države Čebelarska zveza Slovenije, je prevzela Razvojna agencija Savinja Žalec, vsak udeleženec pa je moral za del stroškov prispevati 13.000 SIT in kupiti dodatno učno gradivo. Kljub lepemu vremenu so se slušatelji ob vikendih (ob petkih in sobotah) redno udeleževali predavanj ter tako osvežili svoje znanje, pridobljeno na različnih predavanjih, ter ga obogatili z marsikatero novostjo iz čebelarstva. Za udeležence je bilo to prvo tovrstno usposabljanje oz. prva priprava za pridobitev certifikata za poklic čebelar/čebelarka, ki si ga kandidati pridobijo na podlagi priprave tako imenovanega portfelja (to je zbiranja dokumentov v mapi). Program izobraževanja je komisija za izobraževanje pri ČZS uskladila z našimi predpisi, hkrati pa ga je okvirno tudi že prilagodila evropskim smernicam o poklicnem izobraževanju čebelarjev.

Izrazi zadovoljstva na obrazih tečajnikov ob koncu seminarja v Žalcu so bili brez dvoma priznanje za izvajalce, so pa tudi potrditev pravilnega stališča in programa, ki ga je pripravila komisija za izobraževanje pri ČZS. Tako bomo čebelarjem omogočili, da si pridobijo poklic čebelar/čebelarka, ki bo po vstopu v Evropsko unijo tudi pogoj tako za prodajo čebeljih pridelkov na tržnicah ali v živilskih trgovinah kot tudi za prodajo na domu.

Ob začetku seminarja je vse udeležence najprej pozdravil predsednik komisije za izobraževanje g. Anton Rozman, nato pa je v imenu predsednika ČZS g. Alojza Peterleta vse navzoče nagovoril tajnik ČZS g. Anton Tomec ter pri tem poudaril predvsem pomen predvidenega izobraževalnega programa. Za njim je vse slušatelje pozdravila še direktorica Razvojne agencije Savinja Žalec ga. Danica Jezovšek - Korent ter jih seznanila s cilji in stroški seminarja, ki so jih po večini poravnali iz sredstev programa Phare 2000. Zaželela jim je tudi obilo uspeha pri pridobivanju novih znanj iz čebelarstva. Tečajnike je nato pozdravil še g. Anton Grebenšek in jim predstavil evidenčne liste za udeležence.

Seminar je vodil g. Anton Rozman. V programu so bila predavanja iz zgodovine čebelarstva (namesto obolevalega prof. Pavla Zaletela je o tej temi govoril g. Anton Rozman) in iz biologije čebel ter predavanja o čebeljih boleznih in zajedavcu Varroa jacobsoni (Borut Preifalk, dr. vet. med.), o ekološkem čebelarjenju (Janez Mihelič, dipl. univ. biol.), tehnologiji čebelarjenja v LR-panjih (častni čebelarski mojster g. Anton Rozman in

čebelarji g. Andrej Jernej), o tehnologiji čebelarjenja v AŽ-panjih (čebelarji g. Franc Panker), o čebeljih pašah in prevozih (čebelarji g. Janez Kroprišek) ter o pridobivanju čebeljih pridelkov, komuniciranju in trženju (ekonomist in čebelar g. Milan Meglič).

Vse predložene dokumente v portfelju bo najprej pregledal svetovalec z licenco ACS in presodil, ali ustrezajo zahtevam predpisov za pridobitev certifikata pri državni izpitni komisiji, ki jo je imenovala ČZS. Enak postopek velja tudi za kandidate, ki bodo samo predložili dokumente s potrdilom čebelarskega društva. Takšno potrdilo morajo podpisati predsednik društva in vsaj še dva ugledna dolgoletna člana-čebelarja, ki sta prav tako usposobljena za izvajanje predavanj in sta kandidatu lahko tudi mentorja za posamezno področje znanja iz čebelarstva. Za mentorje smo predlagali vse čebelarske mojstre in jih povabili k sodelovanju v tem projektu. Čebelarska zveza Slovenije je prejela kar 75 prijav za zagovor in pridobitev certifikata oz. kvalifikacije, vendar se lahko zgodi, da nekateri v spomladanskem roku ne bodo imeli vseh pogojev. Te bo ČZS napotila k mentorjem, tako da bodo manjkajoče znanje pridobili do septembra, ko bodo lahko opravljali izpit v jesenskem roku. Izpitna komisija bo predlagane dokumente portfelja pregledala, ocenila in ugotovila, iz katerega poglavja o čebelarstvu bo od posameznega kandidata zahtevala še dodatni pisni in ustni zagovor pred državno izpit-

no komisijo. Spomladanski zaključni izpiti naj bi potekali konec aprila.

Pri izvajanju izobraževanja za pridobitev certifikata za opravljanje poklica čebelar/čebelarka smo se z gledovali po čebelarski šoli v Grazu oz. po metodah, ki jih je uvedel direktor te šole inž. Josef Ulz. Nekatere njegove napotke smo vključili tudi v naš izobraževalni program. Tako smo:

– organizirali in vključili v izobraževanje udeležence v postopku ugotavljanja, potrjevanja in preverjanja znanja ter sodelujoče v programu Phare 2000, ta postopek pa izvajamo v treh stopnjah;

– kandidate obvestili o pogojih in rokih izvedbe seminarja;

– takoj začeli svetovalni postopek, ki ga vodita pooblaščenca svetovalca g. Janez Mihelič, dipl. univ. biol., in g. Anton Grebenšek;

– imenovali komisijo za potrjevanje in preverjanje znanja kandidatov za pridobitev poklicne kvalifikacije čebelar/čebelarka; njeni člani so ocenjevalci in svetovalci, ki so pridobili zahtevano licenco DIC.

Ob koncu seminarja sta direktorica ga. Danica Jezovšek - Korent in tajnik ČZS g. Anton Tomec vsem tečajnikom podelila uradna potrdila ČZS in Razvojne agencije Savinja Žalec o opravljenem seminarju. Ob tej priložnosti sta jim g. Anton Tomec v imenu vodstva Čebelarske zveze Slovenije in predsednik komisije za izobraževanje pri ČZS g. Anton Rozman namenila tudi nekaj spodbudnih besed.

Čebelarstvo

PISLAK

APAČE 303

2325 KIDRIČEVO

Telefon: 02/ 796 10 51

Spoštovani čebelarji in cenjene čebelarke!

Največje slovensko vzrejališče matic z več kot 50-letnimi izkušnjami vam ponuja:

- oplojene označene ali neoznačene matice,
- neoplojene matice,
- zrele matičnike.

Naročila sprejemamo po telefonu, št. **02/ 796 10 51**, ker se z naročniki dogovarjamo individualno. **Dobava po pošti ali osebno.**

Čebelarjem priporočamo zamenjavo starih matic z mladimi takoj po kostenjevi paši. Matice, oplojene med kostenjevo pašo, so namreč VRHUNSKE IN POLOVICO CENEJŠE!

MILAN MEGLIČ

DR. GERHARD LIEBIG V CELJU

Tokratni prispevek je nastal na pobudo številnih slovenskih čebelarjev, ki se 2. marca letos niso udeležili XXVI. posvetovanja čebelarjev v Celju, kljub temu pa želijo izvedeti, kaj je novega povedal dr. Liebig.

Dr. Gerhard Liebig je evropsko priznan čebelarstveni strokovnjak in čebelar praktik, ki dela na Landesanstalt für Bienenkunde der Universität Hohenheim v Baden-Württembergu v Nemčiji. Njegovo delovno področje obsega predvsem štetje čebel, štetje in ugotavljanje povzročiteljev gozdnega medenja in štetje varoj. Dolgoletne izkušnje ima z zatiranjem varoe z uporabo organskih kislin. **V Slovenijo je bil povabljen, da bi nam predstavil svoje izkušnje pri obvladovanju varoe.**

V posebno čast si štejem, da sem bil na XXVI. državnem čebelarstvenem seminarju v Celju uradni prevajalec dr. Gerharda Liebiga. Delo mi je precej olajšalo dejstvo, da alternativno zatiranje varoe kar dobro poznam tudi v praksi. Znova sem dobil potrditev priznanega strokovnjaka, da je bila **uvedba alternativnega zatiranja varoe v Kranjski Gori** ob pomoči dr. Jožeta Riharja leta 1999 edino pravilna usmeritev, o tem pa smo poročali tudi na prejšnjih seminarjih v Celju.

Poglavitna usmeritev v Evropski uniji je **zagotoviti med brez ostankov sredstev za zatiranje varoe.** (Glej tudi članek v Slovenskem čebelarju, št. 4/2002, z

naslovom »Kakovost čebeljih pridelkov in preventiva v čebelarstvu«.)

Poleg tega, kar je dr. Liebig povedal v okviru svojega predavanja, bi rad posredoval še nekaj njegovih mnenj, ki jih je izrazil ob spremljanju predavanj drugih strokovnjakov, predvsem pa med ogledom čebelarstvene razstave in pozneje ob slovesu.

Ko smo poslušali predavanje o uporabi oksalne kisline, je dr. Liebig izrecno opozoril, da te kisline ne **smemo uporabljati dvakrat zapored.**

Na razstavnem prostoru smo mu predstavili tudi dva nova ponatisa knjig prof. dr. Jožeta Riharja, in sicer peto dopolnjeno izdajo knjige Čebelarjenje v nakladnem panju in drugo dopolnjeno izdajo knjige Mana iglavcev – Napovedovanje gozdnega medenja. Obe si je ogledal z velikim zanimanjem. Povedal je, da sta se z avtorjem prvič srečala že leta 1976 v Bonnu ob preučevanju gozdnega medenja. Poleg tega ga je zanimalo zlasti vprašanje, zakaj v Sloveniji nimamo nakladnih panjev, saj literaturo o tem očitno imamo in je na voljo.

Kot priznan čebelarstveni strokovnjak je dr. Liebig poudaril številne prednosti uporabe nakladnih panjev, zelo kritičen pa je bil do razstavljenih panjev, zlasti do AŽ-panja in njegovih izvedb, vključno z zaklado.

Ob koncu obiska se je začudil ob vprašanju, ali v

PROSTOVOLJNI PRISPEVKI za Čebelarstveni center Slovenije

ČZS še ni v celoti poravnala vseh obveznosti do izvajalcev, zato prosimo vse čebelarje in društva, da zdaj, ko je vsak tolar oz. prispevek še posebej dragocen, prispevate finančna sredstva za poplačilo obveznosti in za najnujnejšo opremo, predvsem predavalnic v ČZS.

Za Čebelarstveni center so prispevali: Lovro Pepeč iz Tabora je prispeval 8.100 SIT.

ČD NAKLO je nakazalo 50.000 SIT, za dokončno zgraditev ČZS pa so prispevali denar člani ocenjevalne komisije za med v sestavi, prof. dr. Janez Poklukar iz Križ, inž. Malči Božnar iz Polhovega Gradca in Jože Bertonec iz Radovljice. Tekmovanje je bilo leta 2002 v Naklu.

ČD LOGATEC je ČZS nakazalo 10.000 SIT.

Na delovni akciji urejanja okolja ČZS, ki je bila 5. aprila, so člani ČD Lukovica in ČD Domžale opravili po šest delovnih ur, in sicer:

ČD LUKOVICA – Anton Narat, Henrik Omahna, Matej Blejec, Marija Blejec, Alojz Cerar, Anton Cirer, Joži Cirer, Slavi Kočar, Anton Markovšek, Albin Zajc, Terezija Zajc, Niko Urbanija, Franc Omahna, Ana Omahna, Anton Razpotnik, Janez Jarc, Franc Prelovssek, Jože Vilar, Francka Peterka, Bojan Emersič in Adolf Kos.

ČD DOMŽALE – Bine Kladnik, Ludvik Lap, Ivan Gotar, Roman Krištof, Marjan Košak, Peregrin Stegnar in Ivan Pučko.

V delovni akciji je sodeloval tudi predsednik komisije za medovite rastline na ČZ Ivan Koderman.

Denarni prispevki čebelarstvenih društev za ČZS, ki so bili plačani skupaj s članarino za leto 2003 – ČD Straža - Dol. Toplice 8.100 SIT, ČD Jurovski Dol 15.000 SIT, ČD Murska Sobota 26.510 SIT, ČD Bled 4.350 SIT, ČD Sovodenj 33.000 SIT, ČD Litija 9.063 SIT, ČD Sveti Jurij ob Ščavnici 20.000 SIT, ČD Puconci 16.000 SIT, ČD Šalovec 14.000 SIT, ČD Moravske Toplice 10.000 SIT, ČD Šentjanž 15.900 SIT, ČD Medvode 19.631 SIT, ČD Gornja Radgona 10.000 SIT, ČD Naklo 5.000 SIT, ČD Preddvor 2.000 SIT, ČD Sv. Ana 15.000 SIT, ČD Šentrupert 10.000 SIT, ČD Griže 11.834 SIT, ČD Ljutomer 2.500 SIT, ČD Kamnik 8.600 SIT, ČD Ormož 2.000 SIT, ČD Lukovica 16.070 SIT, ČD Gorišnica 21.000 SIT, ČD Kočevje 15.856 SIT, ČD Logatec 10.000 SIT.

UO Čebelarstvene zveze Slovenije

Nemčiji noseemo še zdravijo z antibiotiki. Njegov odgovor je bil jasen: »Že dolgo ne!« Na vprašanje, kako obvladujejo noseemo, je preprosto odgovoril: **»Skrbeti je treba predvsem za higieno satja in vsega drugega!«**

Dr. Liebig je med pogovorom ob kosilu med drugim omenil tudi povečano agresivnost kranjske čebele. Kot je povedal, on čebelarji z mirno čebelo, saj vsako leto jeseni, ko združuje družine, izloča tiste družine oziroma matice, ki kažejo nagnjenost k povečani agresivnosti.

Veseli smo, da nas je obiskal dr. Liebig.

Slovenski čebelarji smo optimistični, saj bomo v prihodnje poleg domačega znanja in izkušenj pogosteje uporabljali tudi znanje priznanih evropskih strokovnjakov.

Kongres Apimondie je pred vrati, z njim pa tudi čebelarški strokovnjaki z vsega sveta, ki si bodo kritično ogledali tudi razmere pri nas. Sprjazniti se moramo do dejstva, da se bomo s tem dogodkom dali na ogled Evropi in vsemu svetu tako slovenski čebelarji kot celotna stroka ...!

RADO PAVLOVIČ

SEDEMDESET LET USPEŠNEGA DELA PLEMENILNE POSTAJE »JOSIP VERBIČ« V KAMNIŠKI BISTRICI (1932–2002)

Leta 1932 je prof. Josip Verbič v dolini Kamniške Bistrice, čudoviti dolini pod Kamniškimi Alpami, v bližini spodnje postaje žičnice na Veliko planino, našel idealen prostor za postavitev prve plemenilne postaje za kranjske matice v okolici Ljubljane, verjetno pa tudi v Sloveniji. Tega leta je postavil montažno hišico in v njej naselil trotarja, zgradil je še ograjo in postavil stojišča za Zandrove plemenilčke. Postaja je že to leto začela tudi delovati, saj je tja sam pripeljal neoplojene matice in čebele. V noči s 4. na 5. februar 1936 pa je silovit snežni vihar na čebelnjak podrl orjaško smreko, ki ga je uničila. Sredi razvalin je kot po čudežu ostal nepoškodovan panj plemenjak. Čebelnjak so obnovili še tisto leto in postaja je spet lahko začela delovati. Prof. Verbič se je na plemenilno postajo v Kamniško Bistrico iz Ljubljane vozil s kolesom. Česa podobnega si dandanes skoraj ne moremo predstavljati, dokazuje pa nam, koliko je bilo v njem volje, zagnanosti in veselja do čebel in raziskovalnega dela.

Plemenilno postajo je sam vodil do leta 1939. Od prof. Verbiča je vodenje postaje prevzel Janko Malešič, znan kamniški čebelar, in zanjo skrbel vse do druge svetovne vojne, ko je bil izseljen v Srbijo. Med vojno plemenilna postaja ni delovala. Po vrnitvi iz pregnanstva Malešič ni več mogel voditi postaje. Leta 1947 pa je plemenilna postaja znova zaživela. Pripeljali so prazne kranjske, ga. Oberwalder iz Domžal pa je postaji podarila trotarja. Prve matice so na opravištev pripeljali 29. maja 1947 iz Ljubljane. Leta 1965 sta Just Slanovec in Ivan Stare dala pobudo za obnovitev in premestitev plemenilne postaje na Kopišče. Plemenilno postajo so tako 22.

oktobra 1967 premestili za nekaj več kot tristo metrov globlje v dolino Kamniške Bistrice na Kopišče, tadaj pa so jo začeli tudi obnavljati. Stavba je bila postavljena 17. aprila naslednje leto. Pristojni so postaji izdali tudi odločbo o varovanem vzrejnem območju, na njeni podlagi pa so s tega območja v premeru 8 kilometrov odstranili čebele drugih čebelarjev. Nova plemenilna postaja je bila slovesno odprta 18. maja 1969 in od takrat se imenuje po njenem ustanovitelju Josipu Verbiču. Že prvo leto je bilo na plemenitev pripeljanih 126 matic, oplemenilo pa se je 93 matic ali 73,6 odstotka. Vodja plemenilne postaje je postal Ivan Stare, postajo pa je vodil do leta 1981. Za njim je vodenje prevzel Franc Sitar, ki je postajo vodil do leta 1998. Kroniko plemenilne postaje in zapisnike je pisal Janko Malešič.

Postajo sta 26. februarja 1998 prvič prevzela čebelarja Rado Pavlovič in Janez Galin. Skupaj sta vodila postajo dve leti, zaradi starosti pa je Galin prepustil vodenje Pavloviču in ta jo vodi še dandanes. Na plemenilni postaji so v zadnjih petih letih opustili plemenilčke tipa Zander (steklene) in uvedli nove plemenilne enote s tremi saticmi na toplo stavbo. Z njimi smo zelo zadovoljni, izkazali pa so se tudi v praksi. Odstotek plemenitve je zelo visok, čebele pa skoraj nikoli ne zapustijo plemenilčka, če matice odleti na praho. V čebelnjaku so zdaj samo 9- in 12-satni AŽ-panji, nekaj pa je tudi rezervnih petsatarjev. Na plemenilni postaji vzdržujemo čebelnjak, brunarico in pomožna objekta ter urejamo okolico, da je postaja v okras čudovitemu naravnemu okolju. Načrti za naprej so ambiciozni, saj želimo v sodelovanju s Turističnim društvom Kamnik narediti čebelarstvo učno

Ob praznovanju 70-letnice.

pot, v katero bo vključeno tudi ČD Kamnik s plemenilno postajo in vsemi sosednjimi društvi. Čebelarstvo učno pot naj bi obiskovali tako turisti iz tujine kot tudi domači obiskovalci.

Plemenilna postaja »Josip Verbič« je dandanes edina, ki deluje v okviru čebelarskega društva. V zadnjih letih društvo skupaj z vodjo postaje skrbi za vzrejo kakovostnih čebeljih matic kranjske sivke in promocijo delovanja plemenilne postaje. Njena naloga je nadzorovana vzreja visokokakovostnih matic kranjske sivke iz skrbno odbranih čebeljih družin, ki se odlikujejo po mirnosti, visokih donosih medu, čistilnem nagonu, pasemski čistosti, nerojivosti, mirnosti na satju in drugih želenih lastnostih, vse to pa skušajo doseči v sodelovanju s selekcijsko službo na Kmetijskem inštitutu Slovenije. Na plemenilni postaji vzrejamo manjše število matic z omejenimi lastnostmi, nekaj pa jih tudi prodamo domačim in tujim čebelarjem. Da vzrejamo kakovostne matice, je razvidno tudi iz rezultatov progenega testa na Kmetijskem inštitutu Slovenije glede donosov medu, ti rezultati pa so dosegljivi na čebelarskem oddelku na KIS-u.

Glede na to, da poznamo več načinov vzreje, na plemenilni postaji uporabljamo metodo presajanja ličink v matične lončke.

Plemenilna postaja je julija lani praznovala 70-letnico delovanja v okviru Čebelarskega društva Kamnik, ki jo upravlja že od vsega začetka. Slovesnosti se je poleg velikega števila domačih čebelarjev udeležilo tudi veliko povabljenih gostov. Med njimi so bili predsednik ČZS g. Lojze Peterle, župan občine Kamnik g. Anton Smolnikar, predsedniki sosednjih čebelarskih društev, vsi pa so spregovorili nekaj pozdravnih besed in čestitali kamniškemu čebelarjem za uspešno delo. O zgodovini plemenilne postaje in čebelarjenja na območju Kamnika je govoril dr. Niko Sadnikar.

Po proslavi so si udeleženci ogledali prostore plemenilne postaje in se nato ob pijači in jedi, ki so jo pripravile soproge čebelarjev, še dolgo pogovarjali o čebelarstvu ter se zabavali ob družabnih igrah in nastopih udeležencev. Za dobro voljo je z ustno harmoniko poskrbel predsednik ČZS g. Lojze Peterle. Ob tej priliki naj kamniškemu čebelarjem čestitamo za gostoljubnost in dobro organizacijo proslave. Kamniško društvo bo leta 2005 praznovalo 100-letnico svojega delovanja, ta jubilej pa bo gotovo še dodatna spodbuda za nove uspehe društva.

Vzreja matic **DARKO GRM**

Hude Ravne 1 – Dole pri Litiji

Tel.: (01) 897 21 45 – GSM: 041 900 606

- Sprejemamo naročila za označene matice čiste kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS.
- Ponujamo vam tudi matičnike črne barve za pridobivanje matičnega mlečka ali za vzrejo matic.

V spomin

FRANC MOČNIK

Maja letos mineva leto dni, odkar smo se poslovili od dolgoletnega čebelarja Franca Močnika.

Rodil se je leta 1926 v Počah. Čebelarjenje je bilo pri hiši že tradicija, zato je Franc že kot otrok pomagal očetu Andreju pri čebelarških opravilih, po njegovi smrti pa je nadaljeval njegovo delo. Čebelaril je največ s približno 50 AŽ-panji, nazadnje pa še s 15 AŽ-panji. Bil je velik ljubitelj čebel, zato

je svoje znanje, predvsem pa izkušnje, rad prenašal tudi na druge. Vse od ustanovitve je bil tudi član Čebelarškega društva Cerklje. Pogrešali bomo tako njega kot tudi njegove nasvete.

ČD Cerklje

TOMAŽ KALIŠNIK

Tik preden je lani nastopila koledarska jesen – 16. septembra 2002 je v svojem rojstnem kraju pod Kamniškimi planinami naš dolgoletni častni član Tomaž KALIŠNIK praznoval svoj visoki življenjski jubilej – 90 letnico. Kljub svoji visoki starosti je bil poln življenjske energije, vedrine in duha.

Ko je pomlad začela preganjati zimo in je sence oživilo naše čebele, da so začele izletati, je naš Tomaž bil brezupen boj, da bi prek roba svoje usode

izvlekel še najtanjše nitke svojega časa. Pa so bile prekratke in pretenke, da bi vzdržale moč bolečine kratkotrajne bolezni. Premagan je koncil februarja 2003 in zapustil naše vrste.

Leta 1958 je Tomaž v svoji notranjosti začutil, da je tudi zanj nastopil čas, ko bo del svojega življenja posvetil čebelarstvu in ga delil z njimi. Tedaj je živel in delal na Jesenicah in tam se je včlanil tudi v tamkajšnje čebelarstvo društvo. Leta 1970 se je vrnil v rojstni kraj pod Kamniške planine in postal član našega društva. Bil je vzoren in požrtvovalen čebelar, ki je znal prislunhiti tako svojim čebelarom kot potrebam društva. Polnih deset let je bil delegat v takratnem ČD Domžale – Kamnik, sledovce njegovega delovanja pa je moč opaziti na naši plemenitni postaji na Kopsičih, ki jo je pomagal graditi. Za njegovo prizadevano delo na področju čebelarstva mu je ČZS podelila odličji Antona Janše II. in III. stopnje.

Svojo bogato etnografsko zbirko s področja čebelarstva je Tomaž podaril kamniškemu muzeju. S to svojo gesto je prispeval tudi svoj kamenček v mozaik zgodovine čebelarjenja na območju Kamnika, za kar smo mu zelo hvaležni, še posebej pa bodo na to zbirko ponosni naši zanamci. Zemlja je vzela, kar je njenega, tistega, kar ni njeno, pa ne more vzeti. To, kar nam je zapustil Tomaž, je neskončno dragoceno, večino in nikoli ne more umreti.

Ko smo se februarja letos na pokopališču poslavljali od njega, so se od njega poslovile tudi čebele iz bližnjega čebelnjaka in poselele na cvetju v njegov spomin. Tomaževa dela ne bodo pozabljena, saj ga bomo ohranili v trajnem in lepem spominu.

ČD Kamnik

NIKO PODOBNIK

Leta 2002 je Čebelarstvo društvo Cerklje izgubilo dva svoja člana. Niko Podobnik se je rodil leta 1952 v Cerkljanskem Vrhu. Od leta 1995 je živel v Gorenjih Novakih, kjer se je поблиže seznanil s čebelarstvom. Pri delu s čebelami mu je pomagal tast. Delo s čebelami ga je veslilo in po tistosti smrti se je s še večjo vnemo lotil čebelarjenja. V Čebelarškem društvu Cerklje je deloval vse od njegove ustanovitve. Vse nadaljnje načrte mu je preprečila nenadna in prezgodnja smrt aprila 2002. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Cerklje

JOŽE PAPEŽ

Prenehalo je biti plemenito srce 71-letnega Jožeta Papeža. Bil je trden kmet, velik ljubitelj narave, vinogradnik in čebelar. Sicer ni čebelaril iz velikim številom družin, a je zanje vzorno skrbel. V majhnem in šibkem telesu se je skrival velik duh, ves odet v pristno in ponižno držo. Jože je rad pomagal vsakomur. Bil je skromen, veren in pošten, in ker ni silil v ospredje, je bil med vaščani spoštovan. Bil je ustanovni član ČD Šentjanž. Čebele so se prebudile iz zimske sspanja in bodo iskale svojega gospodarja. Jožeta je tako v vinogradništvu kot v čebelarstvu nasledil sin Marjan. Na zadnjo pot smo Jožeta pospremili številni prijatelji z gasilskimi in čebelarškimi prapori. Ohranili ga bomo v spoštljivem spominu.

ČD Šentjanž, Viktor Kladnik

V imenu ČD ŠENTJANŽ, Viktor Kladnik

MARTIN FORŠTNARIČ

Člani Čebelarške družine Zavrč smo se oktobra 2002 na završkem pokopališču poslovili od našega dobrega člana, 51-letnega Martina Forštnariča. Spriznaiti smo se morali z resnico, da je končan njegov zadnji delovni dan. Čebelaril je sicer z manjšim številom čebelih družin, zato pa je bila tem večja njegova ljubezen do njih. Za svoje ljubljene je znal lepo skrbeti, saj jim je postavil nov čebelnjak. V zameno je pri njih našel notranji mir

in veselje.

Kot dobrega čebelarja in izjemnega človeka bomo prijatelja Martina ohranili v trajnem spominu.

ČD Zavrč, predsednik Zvonko Potočnik

LUDVIK ČEŠAREK

Poslovili smo se od Ludvika Češarka iz Goriče vasi pri Ribnici. Član Čebelarškega društva Ribnica je bil polnih dvajset let.

Ob svojem očetu Ludviku je kot otrok doživljal čebelarjenje v Nemški vasi kot eno od dejavnosti, ki jih je omogočila kmetija. Čebelarjenje Češarkovih sega v obdobje pred drugo svetovno vojno. Tako kot njegovega pokojnega očeta so Ludvika spoštovali čebelarji v Ribniški dolini in sosedje.

Rodil se je leta 1931 in v štiridesetih letih, torej med vojno in po njej, je pomagal čebelariti v domačem čebelnjaku. Ogrehal je roje, točil med, pripravil vosek in oskrboval čebelje družine pred zimo. Bila so obdobja, ko je bil med zelo iskano zdravilo in sladilo. Med Čebelarji, ki so pomagali ljudem v posebnih stiskah, so bili tudi Češarkovi.

Pokojni Ludvik je po svojem očetu nasledil ljubezen in predanost čebeljem družinam, čeprav je bil po drugi strani izjemno naklonjen tudi lesu in številnim opravilom, povezanim z lesom.

Bil je član upravnega odbora Čebelarškega društva in nazadnje član nadzornega odbora.

Osebo je leta 1995 v Ribnici pomagal graditi šolski čebelnjak. Članom Čebelarškega krožka pri osnovni šoli dr. Franceta Prešerna pa je podaril različna orodja. Z veseljem je spremljal delo in uspehe članov krožka. Čebelarstvo društvo Ribnica mu je podelilo tudi več priznanj in odličij, žal pa se je pozneje umaknil iz njega. Čebelarji pa mu ostajamo hvaležni za vse, kar je storil dobrega in koristnega pri ohranjanju in razvoju čebelarstva.

Društvo ljubiteljev čebel APIS Ribnica

ODPRTJE PRENOVLJENEGA JANŠEVEGA ČEBELNJAKA in PRAZNOVANJE 1. ČEBELARSKEGA PRAZNIKA – 22. JUNIJA 2003

Čebelarstva zveza Zgornje Gorenjske in občina Žirovnica pripravljata za nedeljo, 22. JUNIJA 2003, slovesno odprtje prenovljenega Janševega čebelnjaka. Na ta dan bomo slovenski čebelarji prvič praznovali svoj praznik, ki naj bi bil v prihodnje 20. maj – to je na rojstni dan ANTONA JANŠE!

Za letošnje prvo praznovanje dneva čebelarjev pa smo izbrali dan otvoritve prenovljenega čebelnjaka. Praznik čebelarjev bosta skupaj pripravili Čebelarstva zveza Zgornje Gorenjske in Čebelarstva zveza Slovenije.

PROGRAM:

Ob 10.00 v kulturni dvorani na Breznici – predstavitev zbornika o čebelarstvu (avtor Čebelarški muzej).

Ob 13.00 slovesno odprtje obnovljenega Janševega čebelnjaka.

Ob 14.30 v prireditvenem prostoru, tj. v šotoru – praznovanje 1. čebelarskega praznika.

Poleg bogatega kulturnega programa boste na ta dan lahko slišali krstno izvedbo čebelarske himne. ČZS in Čebelarstvo društvo Anton Janša Breznica bosta ob tej priložnosti razvila tudi svoja prapora!

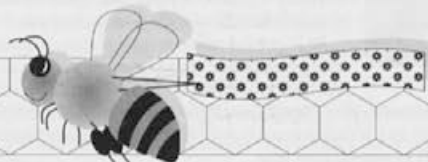
Podrobnejši program bomo objavili v prihodnji številki.

Ker želimo ta dogodek praznovati čim bolj slovesno, pozivamo praporščake čebelarskih društev iz vse Slovenije, naj se udeležijo te prireditve!

Da bi slovesnost lahko čim bolj organizirali, prosimo društva, da udeležbo praporščakov in svojih članov prijavijo na sedežu Čebelarstva zveze Zgornje Gorenjske (oz. g. Strupiju na **GSM: 031 663 001**).

Čebelarstva zveza Zgornje Gorenjske in ČZS

Mali oglasi

PRODAM selekcionirane matice, vzrejene v velikoprostorninskem panju. Vzrejališče je pod kontrolo KIS-a. Vzrejevalec Stanislav Čiček, Ivanci 39, 9222 Bogojina, inf. ☎ **041 530 688** ali **02/ 547 14 41**.

PRODAM nov opazovalni panj in sončni topilnik. Inf. ☎ **040 268-792**, Marko.

PRODAM čebelje družine na AŽ, 7 in 10 S, inf. ☎ **01/ 833 22 03**.

PRODAM malo rabljene prazne nakladne LR-panje, standardne višine naklad, izolacija iz stiroporja, so lahki in priročni, razvoj čebeljih družin je spomladi zelo dober, inf. ☎ **02/ 568 12 16**, **GSM 031 720 396**.

PRODAM čebelje družine na AŽ-satju in kupim rabljene AŽ 7 S prašilčke, inf. ☎ **041 966 914**.

PRODAM nerjaveče točilo na tri sate, inf. ☎ **01/ 750 11 73** ali **031 525 109**.

PRODAM čebelje družine s panji ali brez njih, inf. ☎ **05/ 364 61 56**.

PRODAM sedem naseljenih močnih AŽ 7 S, inf. ☎ **07/ 308 92 71**.

PRODAM deset zdravih čebeljih družin na satju AŽ 10 S, inf. ☎ **04/ 257 64 00** – Naklo, Resman.

PRODAM pedeset AŽ-panjev 10 S, naseljenih ali nenaseljenih, inf. ☎ **04/ 255 13 30**.

PRODAM več čebeljih družin na 5, 7 in 10 S, AŽ, inf. ☎ **01/ 750 45 67**, pokličite popoldne in zvečer.

PRODAM cvetlični, kostanjev in akacijev med ter razstavljen čebelnjak za 30 AŽ-panjev, inf. ☎ **01/ 754 95 46**.

PRODAM letvice z matičnimi lončki za pridelovanje matičnega mlečka za AŽ-satnike za trideset AŽ-panjev, inf. ☎ **01/ 897 11 18**.

PRODAM pet družin na AŽ-satju z mladimi odbranimi maticami 2002, inf. ☎ **01/ 839 54 11**.

PRODAM ročno točilo za med, inf. ☎ **01/ 723 70 27** ali **031 352 797**.

PRODAM čebelje družine na 5 in 7 AŽ-satju, inf. ☎ **01/ 724 20 26** ali **GSM 041 403 960**.

PRODAM deset petsatnih prašilčkov AŽ in kupim škratav med ali ga zamenjam za kostanjevega, inf. ☎ **01/ 836 10 66** ali **031 836 213**.

PRODAM panje, prevozna sredstva in opremo za poklicno čebelarjenje ali zamenjam za kmetijske stroje, inf. ☎ **GSM 041 644 217**.

PRODAM čebelje družine na LR-satju z mladimi maticami, inf. ☎ **041 853 715** in **05/ 388 35 38**.

PRODAM čebelje družine na 7 AŽ-satih, inf. ☎ **031 360 467**.

PRODAM tri naseljene panje AŽ, 9 S, inf. ☎ **01/ 721 51 04**.

PRODAM čebelje družine na 7 in 10 AŽ-satih, inf. ☎ **04/ 572 51 37** ali **GSM 070 760 137**.

PRODAM dvanajst še povsem novih zaklad za AŽ 10 S za polovično ceno, inf. ☎ **04/ 572 34 48**.

PRODAM dvajset praznih LR-panjev, inf. ☎ **07/ 492 02 88** zvečer.

ZARADI testiranja kupim 3-etažni 10 S AŽ-panj ter prodam rabljene AŽ-panje nenaseljene; po dogovoru pa tudi naseljene, ☎ **02/ 782 11 41** ali **GSM 041 692-032**.

PRODAM AŽ-panje 10 S, okolica Krškega, inf. ☎ **031 264 260**.

PRODAM atestirano prikolico (z vsemi dokumenti) za prevoz 12 AŽ-panjev 10 satarjev, ☎ **041 348 271**.

PRODAM več čebeljih družin na 9 in 10 AŽS, inf. ☎ **041 254 863**, Radovljica.

PRODAM več čebeljih družin na 10 in 11 AŽ S tel ☎ **040 883 100**, Radovljica.

PRODAM letošnje zgodnje matice, vzrejališče matic Vasja Jug inf. ☎ **031 254 995**.

Izvajanje uredbe za neposredna plačila na pridobitno čebeljo družino v letu 2003

Upravni odbor ČZS je na svoji 2. redni seji, 15. 3. 2003, sprejel sklep št. 198:

– Nesporazume med upravičenci, Veterinarskim inštitutom Republike Slovenije in pooblaščen osebno čebelarstva, ki se nanašajo na priznavanje pridobitnih čebeljih družin in izvajanje drugih določil te uredbe, razrešuje tričlanska komisija, ki jo sestavljajo predstavnik Čebelarstva Slovenije, predstavnik območne čebelarstva organizacije in predstavnik KIS - oddelka za čebelarstvo.

– Potrjene in pravilno izpolnjene zahteve pooblaščen predstavnik Veterinarskega inštituta Republike Slovenije pošlje neposredno na Čebelarstvo zvezo Slovenije do 30. 9. 2003.

– Za obdelavo vloge in stroške, ki so povezani s tem, zaračuna Čebelarstvo Slovenije ČD, ki so uvrstila v zahteve nečlane ČZS, po 4.500 SIT bruto na posameznega nečlana in ta znesek pobota s ČD z obveznostjo iz naslova neposrednih plačil.

Pomoč slovenskih čebelarjev pri dokončanju obnove Janševega čebelnjaka

Sklep 52. Občnega zbora Čebelarstva Slovenije

Delegati ČD so na 52. občnem zboru ČZS soglasno sprejeli odločitev, da slovenski čebelarji pomagamo Čebelarstvu Slovenije pri dokončani obnovi Janševega čebelnjaka s prostovoljnimi prispevki ter z organizirano udeležbo čebelarjev na dan odprtja Janševega čebelnjaka in praznovanja dneva slovenskih čebelarjev. Prav tako naj ČD pospešijo aktivnost glede prodaje Janševih značk, ki se štejejo kot prostovoljni prispevek k obnovi čebelnjaka.

POVERJENIKI ZA PASIŠČA

ČD PETER MOČNIK STUDENCI – PEKRE: Poverjenik za pašo na območju tega društva je g. Miha Kamplet, Ob plantaži 8, 2341 Limbuš, ☎ 02/ 613 41 91.

ČD GORNJI GRAD: Poverjeniki za pasišča na območju društva so:

– za območje Gornjega Grada: g. Ivan Ugovšek, Tlaka 19, ☎ 03/584 34 55, GSM 041 354 642,

– za območje Bočne: g. Anton Žmavc, Bočna 62, ☎ 03/ 838 50 78,

– za območje Nove Štifte: g. Franc Orešnik, Šmiklavž 11, ☎ 03/ 54700.

ČD POLJČANE: Poverjenik za pašo je g. Martin Čobec, Čadramska vas 6, 2319 Poljčane, ☎ 041 956 534 in 02/ 802 53 86.

ČD POSTOJNA: Pisne prijave za gozdno pašo sprejemamo do 30. maja 2003 na naslov: ČD Postojna, Cankarjeva 6, 6230 Postojna.

ČD DOLSKO: Pisne prijave na kostanjevo pašo sprejemamo do 1. junija 2003 na naslov ČD DOLSKO, g. Martin Vidic, Videm 6 c, 1262 Dol pri Ljubljani.

ČD CERKNICA: Poverjenika za pasišča sta g. Anton Braniselj, Dolenje Jezero 5, 1380 Cerknica, ☎ 01/ 709 39 18, in g. Alojz Klančar, Dolenje Jezero 4a, 1380 Cerknica, ☎ 01/ 709 69 17. Pisne odgovore s pogoji vam bomo poslali takoj, ko se boste prijavi poverjeniku.

ČD TOLMIN: Pisne prijave za lipovo pašo z natančnim številom čebeljih družin in s tel. številko pošljite do 15. maja 2003 na naslov: ga. Martina Kofol, Bača pri Modreju 7, 5216 Most na Soči.

ČD IG: Pisne prijave za hojevo pašo sprejema najpozneje do 15. maja 2003 skupaj s potrdilom o zdravstvenem stanju čebeljih družin. Pošljite jih na naslov poverjenikov za pašo:

– za katastrsko območje Tomišlja: g. Anton Koren, Bičevje 1, 1000 Ljubljana, ☎ 01/ 425 96 56 in GSM 031 398 209,

– za katastrsko območje Iška, Iška vas, Kot in Gornji Ig: g. Anton Maček, Iška vas 40 a, 1292 Ig, ☎ GSM 031 398 209,

– za katastrsko območje Brdo, Škrilje, Goto, Zapotok in Mokrc: g. Jože Piškur, Dobravica 11 a, 1292 Ig, ☎ 01/ 286 22 20,

– za katastrsko območje Vrbljene in Strahomer: g. Anton Primožič, Vrbljenje 26, 1292 Ig, ☎ 01/ 286 36 21 in GSM 031 291 265.

ČD BEGUNJE PRI CERKNICI: Poverjenik za gozdno in hojevo pašo za območje Ravnik-Menišija je Pohole Milan, Notranjska c. 28, 1380 Cerknica ☎ 01/ 709 16 72. Pisne prijave sprejemamo do 20. junija 2003. Prijava naj vsebuje zdravniško spričevalo, naslov, število panjev in telefonsko številko.

ČD KAMNIK: Poverjenika sta za območje Črnica, Ivan Galin Zavrh pri Črnicu 1, 1242 Stahovica, ☎ 01/ 832 57 48 ter za območje Menine planaine – Jože Bajde, Laze v Tuhinju 18 a, 1219 Laze v Tuhinju, ☎ 01/ 834 70 69.

ČD KOKARJE: Poverjenik za Šmartno ob Dreti je Dore Slapnik, ☎ 03/ 584 51 43, za Lačja vas in Pustopolje je Franc Žoholj, ☎ 03/ 584 52 60, za območje Kokarje in Nazarje je Milan Gros, ☎ 03/ 583 40 20, za Podbrežje je Rudi Golob, ☎ 03/ 583 52 10.

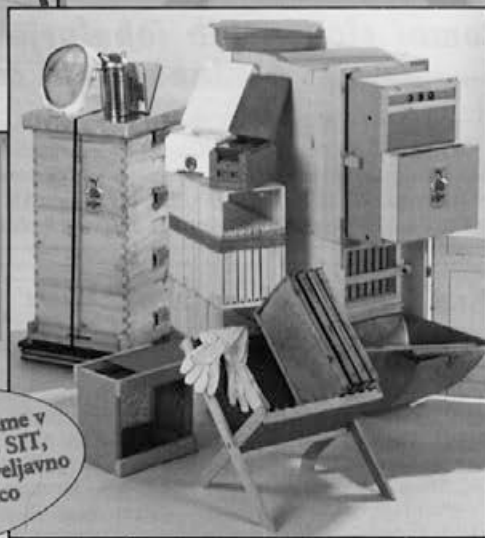
POPRAVEK – V Sl. čebelarju št. 3/2003 so v članku g. Pavleta Zdešarja na strani 83 pomotoma izpadle tri besede »in na Kolpi«, stavek se tako praviloma glasi: »Tisti hip, ko bo evropska meja na Gorjancih in na Kolpi, bo prost tudi odliv medu na sever in zahod.« Belokranjskim čebelarjem se opravičujemo.

Urednik

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Logar®

Pri gotovinskem
nakupu čebelarke opreme v
vrednosti več kot 5.000 SIT,
priznamo čebelarjem z veljavno
čebelarstvo izkaznico
4% popusta

refraktometer

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka od 8.00 do 12.00 in od 15.00 do 18.00; ob sobotah od 9.00 do 12.00
NAROČENO BLAGO VAM LAHKO ODPOŠLJEMO S PAKETNO POŠTO

LOGAR TRADE, d.o.o.

Zupanova 1, 4208 Šenčur, tel.: 04 25 19 410, faks: 04 25 19 415

e-pošta: logar-trade@siol.net, internet: www.logar-trade.si

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s. p.
Gabrje 42, 1356 Dobrova

tel./faks: ++386(0)1/364 11 06

GSM: 031/351 964

e-pošta: robineli@sint.net

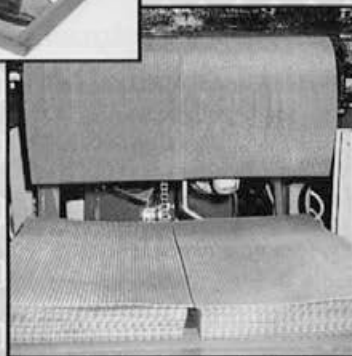
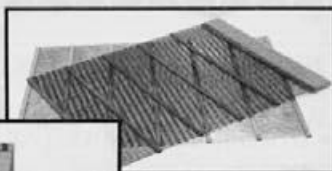
Izdelujemo:

- žične matične rešetke
- testne mreže
- plastična obešala
- plastične odtočne pipe
- plastična razstojšča
- čebelarke lopatke
- lovilce rojev (lesice)
- sladkorne pogače
- rogličene satnike iz lipe
- žico za žičenje

Storitve:

- kuhamo voščine (1.10. - 15.4.)
- meljemo sladkor

Izdelujemo kakovostne hladnovaljane satnice vseh dimenzij. Vosek steriliziran. Vosek in voščine menjamo za satnice takoj.

NOVO - NOVO - NOVO - NOVO

Odpri smo trgovino z vso preostalo čebelarstvo opremo.

delovni čas:
ponedeljek - petek od 8 - 12 in od 15 - 18 ure
sobota od 8 - 12 ure

Čebelarjem z veljavno člansko izkaznico priznamo popust!

ZMERNOST CEN - TRADICIJA - KVALITETA - IZKUŠNJE PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

APIS M & D, d.o.o.
MARKO DEBEVEC
ČUŽA 7 – 1360 VRHNIKA
Tel., faks: (01) 755 12 82

***Odperto: ob delavnikih od 9.–12. in od 16.–18. ure,
ob sobotah od 9.–12. ure***

PREDELAVA VOSKA V SATNICE PO UGODNIH CENAH – samo 180 SIT/kg

- IZDELUJEMO POLNOVREDNE BELJAKOVINSKE POGAČE ZA KRMLJENJE ČEBEL, PO ŽELJI Z DODATKOM TERAPEVTSKIH SREDSTEV
- APNENOGEL – NOSEMAGEL – STIMULANS – VAROGEL
- NA DEBELO IN DROBNO PRODAJAMO VSO ČEBELARSKO OPREMO

NAROČENO BLAGO POŠLJEMO TUDI PO HITRI PAKETNI POŠTI.

- Vse čebelarje in čebelarska društva obveščamo, da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh velikosti. Vosek steriliziramo v oljnih sterilizatorjih pri 125 °C.
- Vosek odkupujemo po 600 do 700 SIT za kilogram.

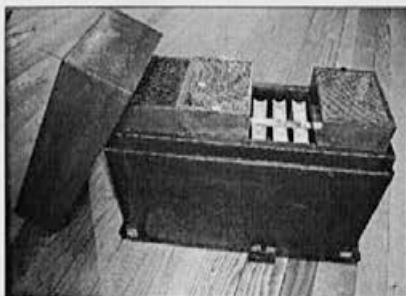
PRIZNANO VZREJEVALIŠČE MATIC – ČEBELARSTVO DEBEVEC, APIS M & D, d.o.o., VRHNIKA

Sprejemamo prednaročila za kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme. Konec maja in junija lahko pri nas dobite čebelje družine na petih in sedmih satih.

NOVO!

Nizkonakladni, LR-, Až-panji 10-, 7- in 5-satni. Kakovostna izdelava po ugodni ceni.

**NOV ŠTIRIDELNI AŽ PLEMENILNIK IZ IZOLACIJSKEGA POLIURETANA
ZA VZREJO MATIC IN REZERVNIH ČEBELJIH DRUŽIN**

APIS M & D, d.o.o. – MARKO DEBEVEC

Gostilna
Restavracija
Galerija

Avsenik

GREGA AVSENIK, s.p., Begunje 21, 4275 Begunje
»Pri Jožovcu« - Tel.: 04/530 70 30

ČETRTEK, 1. MAJA – VEČER ZIMZELENIH MELODIJ • ZLOBKO »BIG BAND« ob 20. uri • **PETEK, 2. MAJA** – HIŠNI ANSAMBEL »JOŽOVCI« • **SOBOTA, 3. MAJA** – HIŠNI ANSAMBEL »JOŽOVCI« • **SREDA, 7. MAJA** – »ZUPANI« • **PETEK, 9. MAJA** – HIŠNI ANSAMBEL »JOŽOVCI« • **SREDA, 14. MAJA** – »ZUPANI« • **PETEK, 16. MAJA** – HIŠNI ANSAMBEL »JOŽOVCI« • **SOBOTA, 17. MAJA** – HIŠNI ANSAMBEL »JOŽOVCI« • **SREDA, 21. MAJA** – »ZUPANI« • **ČETRTEK, 22. MAJA** – SNEMANJE ODDAJE OB 50. JUBILEJU AVSENIKOVE GLASBE • **PETEK, 23. MAJA** – HIŠNI ANSAMBEL »JOŽOVCI« • **SOBOTA, 24. MAJA** – HIŠNI ANSAMBEL »JOŽOVCI« • **TOREK, 27. MAJA** – »GAŠPERJI« • **SREDA, 28. MAJA** – »ZUPANI« • **ČETRTEK, 29. MAJA** – »KATERMAN« • **PETEK, 30. MAJA** – »GORENJSKI KVINTET«

Začetek glasbenih prireditev ob 19. uri

Informacije in rezervacije po tel. št. 04/ 533 34 02

Prilagodljiva, večnamenska
podnica za nakladne LR- in
AŽ-panje. Svetovna novost
v čebelarstvu.

V NEKAJ MINUTAH lahko spremenite AŽ- čebelarjenje v SODOBNO NAKLADNO ČEBELARJENJE!

Ponujam vam nakladne panje AŽ-mere, združljive z LR-panjskim sistemom, večnamensko podnico – tudi za pripravo rojev (ometencev) in predelavo kristalizirane oz. melicitozne mane (podnica je združljiva z LR-nakladami) po načrtih univ. dipl. inž. Ivana Jurkoviča. Izdelujem tudi vse vrste satnikov.

PETER ZAKRAJŠEK, s.p.

Pretnarjeva 6, 1210 Ljubljana – Vižmarje – Tel.: (01) 512 62 51

IZDELOVANJE ČEBELJIH PANJEV

IDRIJSKA 10, 1360 VRHNIKA, TEL.: 01/755 13 17

GSM: 041/420 200

Po želji izdelamo tudi druge vrste panjev. – Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogljičeni (cinkani).
– Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

NOVO: Pri nakupu desetih panjev vam podarimo prašilček.

V ZALOGI:

- panji AŽ (9s, 10s, 12s)
- prašilčki (5s, 7s)
- lipovi satniki
- zaklade Debelak (9s, 10s)
- pitalniki Frančič
- distančni vložki
- vehe za povezavo AŽ-panjev
- trietažni AŽ (10 s)
- AŽ-kozinc 11 + 3

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Čebelarska zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Tel.: tajništvo (01) 729 61 00, uredništvo: (01) 729 61 14 (Janez Mihelič, GSM: 040/209 004), faks: (01) 729 61 32.

Elektronska pošta: tajnik Anton Tomec: anton.tomec@cebelarska-zveza-slo.si – pisarna Barbara Zajc: barbara.zajc@cebelarska-zveza-slo.si –

urednik Janez Mihelič: cebelarska.zveza.slo@siol.net

Izdajateljski svet: Lojze Peterle, Marjan Debelak, dipl. inž. arh., Janez Mihelič, univ. dipl. biol., dr. Jože Šnajder, dr. Janez Poklukar in dr. Aleš Gregorc.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., dr. Jurij Senegačnik, doc. dr. Janez Poklukar, mag. Mira Jenko - Rogelj,

Marjan Debelak, univ. dipl. inž. arh., čebelarski mojster Franci Marolt in dr. Aleš Gregorc.

Glavni in odgovorni urednik: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Letna naročnina za leto 2003 za nečlane je 9.000,00 SIT. Posamezna številka stane 800 SIT za člane oz. 850 SIT za nečlane skupaj z 8 % DDV.

Članarina skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 7.700 SIT. Člani lahko objavijo en brezplačen oglas (20 besed) na leto, nadaljnja beseda je 60 SIT.

Reklamni oglasi: Cela barvna stran na ovitku 120.000 SIT, v sredini 72.000 SIT, pol strani 36.000 SIT, tretjina strani 24.000 SIT, četrt strani 16.800 SIT, pasica 4.000 SIT.

Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %.

Splošni oglasi po 50 SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed. Cene so brez DDV.

Transakcijski račun ČZS: 18300-0015332037, matična številka ČZS: 5141729, davčna številka ČZS: 81079435, šifra dejavnosti: 91.120.

Za naročnike iz tujine – devizni račun: IJ BA SI 2X-900-27260-6274/0 – je letna naročnina 40 USD.

Priprava za tisk: Prepress, d.o.o., Ljubljana, tisk: Tiskarna Ljubljana, d.d., 1295 Ivančna Gorica.

Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak, dipl. inž. arh.

Glasilo **Slovenski čebelar**, ki ga izdaja Čebelarska zveza Slovenije, s sedežem v Lukovici, Brdo pri Lukovici 8, je vpisano v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 585.

Za zdrave čebele in ve

Na voljo so nove, dopolnjene izdaje knjig prof.
ki jih priporoča ČZS in sam častni predsednik A

II 35 686₂₀₀₃

900300145,5

COBISS

ČEBELARJENJE V NAKLADNEM PANJU

3.450 SIT

**MANA IGLAVCEV - NAPOVEDOVANJE
GOZDNEGA MEDENJA**

3.450 SIT

VAROZA ČEBEL

3.000 SIT

Knjige lahko naročite na tel.: 01-428 11 36 ali 041-410 171

Cene vključujejo DDV.

ANA KUNSTELJ, s.p.
ŠIVILJSTVO KUNSTELJZAVRTI 41,
1234 MENGEŠTelefon: 01/ 72 37 027, GSM: 031 352 797,
e-pošta: JM.KUNSTELJ@EMAIL.SI

Izdelujemo: KLOBUKE, KAPE (mreža je odporna na vročino),
ROKAVICE, JOPIČE, KOMBINEZONE IN DRUGO ČEBELARSKO OPREMO.

Vzreja matice AVGUST BUČAR
Jance - GSM: 041 696 210E-pošta: avgust.bucar@siol.net

Sprejemam naročila za označene matice čiste kranjske
sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS.
Prevzem osebno ali po pošti.

Razstavno prodajni salon ČEBELARNA
v čebelarskem centru Slovenije - Brdo pri Lukovici 8
Tel: 01 / 729 61 18; Faks: 01 / 729 61 31

Delovni čas: Od ponedeljka do petka, od 9. do 17. ure
v soboto od 8. do 13. ure, v nedeljo zaprto.
Za večje skupine je odprto izven delovnega časa po predhodnem
dogovoru.

ČEBELARSKI CENTER MARIBORStreliška 150, Maribor
Tel: 02 / 320 53 46; Faks: 02 / 331 80 10

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure,
sobota: od 8. do 13. ure; v nedeljo zaprto.

Odperta nova trgovina za dolenske čebelarje

Poslovalnica "GARDENIJA" v prodajnem centru GRAMAT GRIL

Selo 6 - Dolenske toplice - GSM: 040 / 715 736

NUDIMO VAM

čebelarški pribor
embalaža vseh vrst
raztopine za krmo čebel - Frutasun Q 85 0
darilni program

Čebelarska društva:

Zbiramo naročila za krmni sladkor po konkurenčnih cenah
Tel: 02/ 320 64 21 - Fax: 02 / 332 62 71 - GSM: 041 610 202
e-mail: embalaza@vema.si

VELETRGOVINA
VEMA
Tržaška 65, MariborTelefon: 02/320-64-52
Faks: 02/332-62-71
naročila: embalaza@vema.siwww.vema.si